

Наше Слово

PIK LXVII № 2 (3361) WARSZAWA, 9 SIECZNIA 2022 ROKU
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

«Це буде подорож у пошуках правди»

«Щодо теми Музею Голодомору всі одностайні – він потрібний і повинен з'явитися», – каже **Мірослав Нізьо**, який очолює варшавську студію «Nizio Design International». Саме вона з 2018 року долучилася до роботи над архітектурним та експозиційним проектом Національного музею Голодомору-геноциду у Києві – найбільшого з реалізованих досі в Україні музейних проектів.

Прес-матеріали «Nizio Design International» / фото: Адам Тухлінський

6 грудня минуло 15 років, відколи Сейм прийняв закон про вшанування пам'яті жертв Голодомору в Україні. Коли ви уперше почули про цю трагедію?

Мірослав Нізьо: Я завжди цікавився історією, але перші факти про Голодомор дізнався на еміграції – у США, де я жив до 2001 року. Тож я вже знав, про що йдеться, коли через багато років у офісі моєї студії «Nizio Design International» у Варшаві я зустрівся з представниками Фонду Музею Голодомору. Я був приємно вражений їхніми планами створення сучасного музею, який має розповісти якраз про цей злочин геноциду. Після нашої першої розмови українська сторона запросила мене на лекції до Києва та Харкова, аби я розповів про свій підхід до проектування постійних експозицій, архітектури та меморіалів.

Чи під час візиту до Польщі гості з України мали нагоду побачити Музей Варшавського повстання та Музей іс-

торії польських євреїв «POLIN», постійну експозицію яких створили ви та ваша студія?

Так. Я думаю, це дало їм можливість інакше поглянути на проектування музеїв та виставок. Тоді ще не йшлося про співпрацю. Під час візиту в Україну я повинен був тільки розповісти, як створювати такі об'єкти з архітектурної, експозиційної, сценографічної, мультимедійної точок зору. Я говорив про те, які треба мати інструменти і як взагалі починати працювати з темою, від ідеї до її втілення. Мабуть, саме завдяки цій розповіді українська команда зрозуміла, наскільки це складний процес. Вони оцінили мою кваліфікацію та досвід, тож мене долучили до проекту, спочатку – у ролі консультанта. Для мене робота у новому середовищі, на новому ринку дала перспективу розвитку. Наступним кроком була зустріч із представниками мого теперішнього партнера – українською архітектурною студією «Проектні системи ЛТД», яка

працювала над проектом будівлі Музею Голодомору. Поговоривши, ми дійшли висновку, що у ньому треба буде запровадити низку функціональних змін.

У Києві уже 12 років існує Національний музей Голодомору-геноциду. Ви там були?

Нинішній осередок у так званій «Свічі пам'яті» мені добре відомий. Це – перша частина комплексу, який ми, власне, створюємо. Другою частиною буде у кілька разів більша будівля Музею Голодомору з постійною експозицією. Коли я почав консультувати, існував лише первинний проект нової будівлі. Разом з українською стороною ми дійшли висновку, що він потребує значних змін. Завдяки спільним зусиллям нам вдалося переформатувати його настільки, що сьогодні можна сміливо сказати: він досягнув міжнародного рівня. З огляду на вимоги ЮНЕСКО було важливо, аби будівля органічно вписувалася, ніби зливалася

ся з краєвидом схилів долини Дніпра біля Печерської лаври. Тому ми використали похилу лінію цього пагорба. Коли ми разом опрацювали фінальний проект, моя команда почала думати про інтер'єр та експозицію. Тим часом до нас доєдналася фірма «Haley Sharpe Design» – разом з нами, вона стала частиною консорціуму, що готує фінальну концепцію експозиції та проект її виконання. За ці три роки у своїй варшавській студії я створив сильну команду для цього проекту – я долучив до неї, серед інших, фахівця з історії та культури України, зі мною також працюють архітектори та дизайнери, які заглибилися в тему і дедалі краще її розуміють. Нас надихає українське мистецтво, література, архітектура і фольклор. Ми також проаналізували мову та стиль совєтської пропаганди.

Проект, над яким ми зараз працюємо, презентуватимуть вищій українській владі.

ІНТЕРВ'Ю

«Це буде подорож у пошуках правди»

Продовження з 1 сторінки

2018 року його вже представляли президентові Петрові Порошенку.

Усе вірно, це було під час урочистостей на 85 роковини Голодомору, у листопаді 2018-го у Києві. Тоді плоди нашої роботи уперше показали офіційним делегаціям. Я представив новий проєкт будівлі і перші ідеї постійної експозиції, серед інших, президентам України, Литви та Словаччини, прем'єрові Молдови, вісеголові Європарламенту, міністрам закордонних справ Естонії та українським посадовцям. Зараз ми перетворюємо основний сценарій експозиції на мистецьку, візуальну концепцію.

Припустімо, що я відвідаю цілком немаленький об'єкт — адже сама постійна експозиція займатиме поверхню 3,5 тисячі квадратних метрів. Я захожду до музею — що я бачу?

Спочатку перед нами постане вражаючий гранітний фасад, який структурою нагадуватиме переораний чорнозем. Ми побачимо його вже у головному коридорі, розташованому на осі поміж уже існуючою будівлею музею та Дніпром. Цей коридор символічно заведе нас углиб землі і направить до експозиції, що розповідає про сам злочин Голодомору, а також про розкриття правди про нього. Подвійна символіка української землі — такої, що дає урожай, але і приховує могили жертв — є провідним мотивом, який проходить через усю мистецьку концепцію будівлі та експозиції. Її наратив, що міститься у сценарії, опрацьованому експертами з Музею Голодомору, має спонукати до роздумів. Мусить допомогти знайти відповідь на питання: чому стався цей страшний злочин і що можна зробити, аби уникнути таких трагедій у майбутньому.

А свідки?

На їхніх долях робиться головний акцент у сценарії експозиції. Мистецькі рішення дозволять надати голос саме їм. Ми бачимо свідків у кожному фрагменті експозиції. Вони говорять до нас «очі в очі» про те, що сталося, розповідають, що вони вистраждали. Ми бачимо насильно перервані лінії багатьох життів, помічаємо також, як совети знищили історію і культуру України. Видається, що ми все це добре знаємо з історії, однак мистецькі, мультимедійні та аранжувальні засоби дадуть глядачеві можливість заглибитися в цю історію та емоції, співвіднести себе зі свідками подій.

Я намагаюся зробити цю експозицію унікальною. Цього вимагає її тема. Моя ідея — побудувати її наратив на контрастах: світла й темряви, правди та брехні, а також зіткнення різних архітектурних та сценографічних форм. Я би хотів спонукати людей замислитися. Показати, що у красивому просторі українських краєвидів було знищене людське життя, але за якийсь час воно відродилося. Тут усе має сутнісну та освітню цінність, але також — дуже емоційну. Завдяки художнім рішенням ми вказуємо на виконавця злочину — механізм радянського режиму, який презентований на експозиції через гострі, агресивні форми клинів, що розрізають простір.

Який головний меседж експозиції?

Подорож виставкою буде розповіддю про боротьбу протилежних сил: брехні та пропаганди — і пам'яті та правди.

Також згадуватиметься світове визнання Голодомору геноцидом. Буде також важлива оповідь про людей з усього світу, які допомогли розкрити цю правду: я маю тут на увазі журналістів, інтелектуалів, дослідників.

Завдяки цьому глядач повинен вийти з музею сильнішим, натхненним силою духу українців.

Мені тут згадується історія журналіста з фільму Агнешки Голланд «Громадянин Джонс» (в українському прокаті — «Ціна правди» — ред.), який розповів світові про Голодомор в Україні. Це звідси взялася ідея додати до експозиції таких свідків?

Автори сценарію експозиції показують аспект розповіді про «людей правди», які боролися з пропагандою, і не обмежуються тільки Гаретом Джонсом. Там представлені також долі українських та світових істориків, дослідників та дипломатів, які боролися за пам'ять жертв Голодомору. Тут можна почати хоча би від митрополита Андрея Шептицького, німецького інженера Александра Вінербергера чи американського науковця Джеймса Мейса. У цьому сховане минуле, але також і сучасність. Тут істотною є також оповідь, актуальна для нинішніх часів — боротьба за права людини, демократичні цінності, шкідливість пропаганди.

Ми хочемо, аби проєкт якнайкраще віддзеркалював візію та місію музею, ключову для української ідентичності. Тому я дуже ціную предметну роботу чудової команди кураторів і науковців з Музею Голодомору. Я — як митець — привношу у цей проєкт універсальний, творчий підхід. Такий баланс потрібний, аби розповісти цю історію зрозуміло для тих людей, які цих часів не пам'ятають. З іншого боку, важливо також, аби не переборщити з мультимедійними інструментами і виразальними засобами, за допомогою яких ми взаємодіємо з відвідувачами, адже найважливіша тут — людина, її досвід.

Музей зазвичай асоціюється з історичними експонатами. Часом — через те, що ми знаємо цю історію — виставка може бути для нас, скажімо це прямо, нудною. Багато, якщо не більшість, тих, хто прийде до музею в Києві, знають про Голодомор або «щось чули» про нього. Тож залишаються...

...емоції. Візьмімо, до прикладу, Музей Варшавського повстання. Можна припустити, що доля Варшави та її мешканців під час II Світової війни відома, хоча це, звісно, буде не зовсім так. Але щоб відчувати атмосферу воєнних днів та часів повстання, треба було створити місце, яке, окрім побудованої на артефактах та документах оповіді, використовує також спеціально запроєктовану сценографію, яка впливає на всі наші органи чуття. Утім, Музей Голодомору як музей геноциду вимагає особливо-

го підходу. Заходячи сюди, ми повинні відчувати себе у вирі подій, які призвели до цього злочину. Ми дамо гостям можливість пережити емоції через гру із інтенсивністю світла, його повільним згасанням і змінами кольору. У деяких місцях ми покажемо яскравість, радість, урожай, а в інших — за допомогою сценографії збудуємо атмосферу облоги, необхідності вирватися з певного простору. Також у певний момент відвідувачі зможуть торкнутися справжньої української землі та відчувати її запах.

Експонати — це важливий елемент кожної виставки. Нерідко використання фізичного об'єкта дозволяє людям краще зрозуміти історію, яку ти розповідаєш. Фотоапарат, щоденник, ланцюжок, перстень, розміщені в експозиції, схиляють нас до того, аби ми заглибилися в оповідь — вони реальні і відчутні. Ми хочемо дізнатися, кому належав такий предмет, якою була доля його власника. Такі речі мають велику емоційну силу.

Спочатку передбачалося, що у грудні цього року будівля музею буде готова. Який зараз фактичний стан будівництва?

Наскільки я знаю, об'єкт невдовзі закриють ззовні. Але лише коли його засиплять землею і він заросте зеленню, можна буде побачити кінцевий ефект, до якого прагнули автори. Наступного року мають початися внутрішні оздобувальні роботи. Працю над постійною експозицією зачепила пандемія. Музей і експозиція фінансуються не тільки з державних коштів, але і з боку приватних інвесторів.

Я так розумію, що не лише українських?

З усього світу. Фонд Музею Голодомору проводить кампанії збору коштів на цей проєкт, «Дорога до правди», який наразі підтримали багато українських підприємців та окремі благодійники.

Варто пам'ятати, що це масштабний проєкт. Це не тільки постійна експозиція. У музеї буде, до прикладу, невеликий простір для тимчасових виставок чи інсталяцій, проведення мистецьких пре-

зентацій. Ця інституція мусить функціонувати, вона повинна бути полем для конфронтації та взаємодії. Глядач має сам докопуватися до правди, шукати інформацію, яка його цікавить. У Музеї Голодомору запланований простір для самостійної роботи з архівними матеріалами. Якщо хтось захоче дізнатися щось про конкретні жертви, про родини, про населені пункти — він зможе це зробити у новому музеї.

Це, здається, найбільший проєкт такого типу, що реалізує закордоном польська студія, — і до того ж, найбільший, над яким співпрацюють польські та українські партнери?

Безперечно, схожих прецедентів немає. Це особливий для українців та їхньої ідентичності проєкт, а для нас він важливий ще й тому, що за допомогою нього ми показуємо світові спільну роботу українців та поляків над темами, що стосуються історії та пам'яті.

Проте мене долучили до нього не тому, що я поляк, — допоміг мій досвід. Навчання та робота архітектора у Нью-Йорку дали мені знання та вміння, а підготовлені мною проєкти, які я отримував після повернення до Польщі, дали можливість здобути досвід у проектуванні музеїв та створенні їхнього сучасного вигляду. У проєкті Музею Голодомору я працюю три роки. Я розумію, наскільки він важливий для українців, України і розуміння історії. Я вважаю, що ми повинні створювати його разом із українськими митцями, і скрізь, де це можливо, всі елементи мають бути виконані в Україні та руками тамтешніх майстрів. У мене залишився чудовий досвід роботи над постійною експозицією музею «POLIN» у Варшаві. Проєкт, який опрацювала моя студія, від самого початку втілювали в життя десятки локальних майстрів, інженерів, митців, а я слідував за реалізацією. Ефектом такої форми роботи й авторського нагляду дизайнера стала одна з найкращих у Європі історичних наративних виставок.

Коли можна буде відвідати музей?

Президент Зеленський у своєму листопадовому указі 2021 року написав, що музеї мають віддати до експлуатації на 90 роковини Голодомору. Але приготування самої постійної експозиції — це довгий і складний процес, який вимагає часу. Я можу від себе та від імені команди митців, що працюють над його реалізацією, пообіцяти, що відвідини музею будуть незабутнім досвідом — подорожжю у пошуках правди, що очищує та надихає. Приємно, що протягом останніх трьох років, попри зміну влади в Україні, уряд послідовно працює над досягненням мети. Щодо теми музею всі одностайні — він потрібний і має з'явитися. ■

Павло ЛОЗА

Фото — з архіву «Nizio Design International», www.nizio.com.pl

Мірослав Нізьо — це один із найвідоміших архітекторів публічного простору в Польщі. Із 2002 року він керує авторською архітектурною студією «Nizio Design International» (www.nizio.com.pl). Серед її робіт — проєкти постійних експозицій Музею Варшавського повстання та Музею історії польських євреїв «POLIN» у Варшаві, а також архітектурні та експозиційні проєкти у Музеї поляків, що рятували євреїв під час II Світової війни імені родини Ульмів у Маркові та Мавзолей мартирології польських сіл у Міхневі. Проєкти архітектора та його студії здобули низку нагород та відзнак. Із 2018 року «Nizio Design International» бере активну участь у роботі міжнародної команди над проєктом та виконанням архітектурної частини та постійної експозиції Національного музею Голодомору-геноциду у Києві.

Архітектурний проєкт будівлі цього музею у межах другого етапу будівництва приготувала українська студія «Проєктні системи ЛТД» у співавторстві з «Nizio Design International». Фінальну концепцію постійної експозиції та проєкт її виконання підготували команда студії «Nizio Design International» Мірослава Нізьо у співавторстві з фірмою «Haley Sharpe Design Ltd».

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Літературний конкурс
«Пішемо по-своєму» у Більську

29 грудня в офісі Союзу українців Підляшшя у Більську-Підляському відбулася пресконференція, присвячена літературному конкурсу «Пішемо по-своєму» («Piszemo po swojemu»). Організатори представили концепцію, цілі та регламент заходу, який відбудеться цього року. Його мета — заохотити людей, які знають та користуються українськими говірками Підляшшя, до творчості. Проводить подію Підляський науковий інститут, а співорганізовує — Союз українців Підляшшя.

Лігницький гурт «Гилля»
на «Dzień Dobry TVN»

Фото з фейсбук-сторінки «Гилля»

27 грудня у ранковій передачі «Dzień Dobry TVN» виступив гурт «Гилля». Лігничани заспівали пісні «Собітка» та «Заграй же нам». «Гиллю» вже знає більша частина української публіки у Польщі. Колектив можна було побачити під час «Української весни» у Познані, на «Лемківських ватрах» у Ждині, Лугах та Михалові, під час Молодіжного ярмарку в Гданську «JamaRock FEST» тощо.

У 2021 році гурт випустив свій дебютний альбом, до якого увійшли тринадцять пісень. «Гилля» поєднує народні твори з електро- та транс-музикою. Митців надихнули архівні записи лемківської співачки Ольги Череп, матеріал з репертуару лемківського ансамблю пісні і танцю «Кичера» та «Крайки» з Перемишля.

Атмосферний альбом створила команда у такому складі: лемкиня, учасниця 9 сезону талант-шоу «The Voice of Poland» Гоя Паука; українець Андрій Олійник — співзасновник та колишній скрипаль відомої групи «LemOn»; поляк Кшиштоф Фігурський — композитор, аранжувальник, творець театральної музики.

Дебютний альбом гурту доступний, зокрема, на стрімінговому сервісі Spotify.

Платівка з колядками від дітей із Битова

Фото Павла Лоза

До Різдвяних свят учні пункту навчання української у Битові випустили альбом із колядками під назвою «Щасливого Різдва». Платівка містить сім композицій, серед них: «Бог ся рождає», «Пречистая діва сына народила», «Дзвоник дзвонять» з репертуару гурту «Шпилясті кобзарі»; «Прилетіли ангелята», «Слава во вишніх Богу», «Сіємо» та «Різдвяна» з репертуару колективу «Тік».

Ідея записати такий диск з'явилася два роки тому, коли з ініціативи батьків у вересні 2020 року у пункті навчання розпочався набір до вокальної групи.

— Ми хотіли створити гурт дітей, які беруть участь у церковному житті у Битові, бо це є беззаперечним свідченням зв'язку з українською культурою та традиціями. Нашу діяльність жодним чином не підтримують «ззовні» — і альбом, і заняття фінансуються батьками та завдяки зборам коштів після концертів, — розповідає Ярослава Булка-Демкович, яка зайнялася аранжуванням пісень та акомпанує дітям на гітарі та піаніно. Команда складається з чотирьох дівчат: Люби Демкович (5 років), Вероніки Прихожденко (9 років), Ані Майор (11 років) і Гані Лучков-

ської (8 років). На скрипці грає студентка Пауліна Прихожденко.

Рік тому колектив вирішив, що запише саме колядки.

— На першому концерті у Битові нас дуже гарно прийняли. Попри пандемію, цей виступ дав нам величезний заряд енергії. Ми вже тоді планували різдвяний альбом. Звичайно, шлях від ідеї до готового диску був досить довгим і складним, — розповідає українка, яка кілька років тому створила «Музичне ательє» у Битові.

Зокрема, треба було зробити аранжування, записати пісні та надіслати до студії, яка займається обробкою музики. Також потрібно було оформити обкладинку і надрукувати її, зібрати кілька десятків дисків.

— Все мало відбутися з мінімальними фінансовими витратами, що значно ускладнювало процес, але, на щастя, ми не відмовилися від ідеї випустити платівку, — тішиться Ярослава Булка-Демкович. Вона переконана, що лише ентузіазм учителів, опікунів та батьків, які хочуть співпрацювати, є «воротами» до мистецької пригоди для дітей і виховання їх в українському дусі.

Цікаво, що роботою учнів зацікавлені не лише члени української громади у Битові — платівку замовляють до Кошаліна, Гданська, Слупська, Ольштина чи Горлиць. Тих, хто хотів би її придбати, просимо звертатися за телефоном: 660 730 168.

МЗС України відзначить найактивніших
українців, що живуть закордоном

Міністерство закордонних справ запровадило титул почесного амбасадора. Його надаватимуть за активну промоцію України у світі. Пропонувати кандидатури можна було до кінця минулого року. Про це повідомляє «Укрінформ».

За словами очільника відомства Дмитра Кулеби, титул почесного амбасадора стане найвищою відзнакою у сфері публічної дипломатії. Її присуджуватимуть тим, «чиє гаряче серце та наполегливі зусилля допомагають популяризувати Україну та українське у світі».

Титул отримають як фізичні, так і юридичні особи — й українські, й іноземні громадяни. Головним критерієм будуть втілені протягом 2021 року проекти, що сприяли просуванню України у світі та зміцненню її позитивного іміджу.

Пропонувати почесних амбасадорів можна було у номінаціях культурної, економічної, експертної, кулінарної, науково-освітньої, спортивної цифрової дипломатії, а також у категорії «почесний амбасадор України — справа життя».

Як зазначає МЗС, діяльність майбутніх почесних амбасадорів повинна обов'язково мати відчутний ефект для просування позитивного іміджу України за кордоном, бути причиною широкого розголосу про неї; спричинити помітні зміни у ставленні до держави; сприяти захисту прав та інтересів українців за кордоном, національних інтересів України, розбудові партнерських відносин з іншими державами, розвитку сталих економічних зв'язків, залученню міжнародних інвестицій; допомагати покращенню спроможності держави у сфері публічної дипломатії; бути систематичною та послідовною.

Інформацію про кандидатів з коротким описом їхніх проєктів та конкретних досягнень за 2021 рік могли надсилати всіх охочі.

З'явився останній у 2021 році
номер «Над Бугом і Нарвою»

Вийшов друком шостий номер українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою». У двомісячнику можна прочитати про найновіші події з життя української громади на Підляшші, а також статті, присвячені культурним, громадським, історичним, літературним та фольклорним темам. Юрій Гаврилюк, головний редактор видання, пропонує свої роздуми про те, що «По-своєму писати — кожен може!», та статтю, присвячену видатному підляшанину Костян-

тинові Харламповичу і його публікації про вигадане листування запорозьких козаків з турецьким султаном, а також літературний «Хронологіон».

Натомість наша постійна дописувачка з Білостока Людмила Лабович у циклі «Про нашу мову просту-непросту» аналізує народну лексику, пов'язану із темою жіноцтва — «Не хвалі погоди зраня, а баби замолodu». Окрім того, авторка пропонує матеріал про цьогорічний конкурс української пісні «З підляської криниці».

У хроніці подій «З організованого життя над Бугом і Нарвою» можна прочитати про активність місцевих організацій, зокрема, Підляського наукового інституту. У двомісячнику є також фоторепортаж «У Холмі — 155-річчя Михайла Грушевського». Традиційно редакція підготувала розповідь про життя Союзу українців Підляшшя, Підляського наукового інституту, товариства «Спадщина Підляшшя» та Товариства друзів скансену в Козликах.

Оскільки шостий номер «Над Бугом і Нарвою» є останнім за 2021 рік, він містить також календар-2022.

Відомі результати конкурсу
«Різдвяна прикраса та іграшка на ялинку»

Фото з сайту архієпархії

Завершився конкурс різдвяних прикрас, який організувала Архієпархіальна катехитична комісія. У ньому взяли участь 32 дітей дошкільного віку, а також із початкової та середньої школи. Про це повідомляє сайт Перемисько-Варшавської архієпархії УГКЦ. «Роботи, які нам надсилали, були виконані у різних техніках, їхній рівень був дуже високий, тому переможців обрати було важко», — читаємо на сайті архієпархії.

Серед дошкільнят перемогла Емілія Клапач, у категорії 1-3 класів перше місце зайняла Марта Божик, натомість серед учнів 4-8 класів відзначили Марію Клапач. Номінантом IV вікової категорії (середня школа) став Ярослав Клапач. Прізвища учасників конкурсу, які зайняли II та III місця, можна знайти на сайті cerkiew.org

Варто підкреслити, що роботи дітей та молоді за згодою батьків виставили на благодійний різдвяний аукціон, кошти з якого передадуть на благодійну акцію «Свята без тата».

Руанар призупинив авіасполучення
між Польщею та Україною

Один з найпопулярніших лоукостерів шонайменше на місяць скасував низку рейсів між двома країнами. Як читаємо на сторінці pasazer.com, на такий крок перевізник зважився через поширення штаму коронавірусу «Омікрон» та поступове закриття кордонів європейських держав. Лоукостер скасував авіасполучення за наступними маршрутами: Катовиці — Одеса (до 1 лютого), Краків — Харків (до 4 лютого), Познань — Харків (до 3 лютого), Варшава-Модлін — Харків (до 2 лютого) та Бидгощ — Київ (до 2 лютого).

Не буде додаткових потягів
з Польщі до України

Нещодавно ми повідомляли про додаткові поїзди між Перемишлем та Львовом. Однак компанія «Intercity» вже їх скасувала. Сполучення № 27/28 та № 19/20 з Перемишля до Львова й у зворотному напрямку відклали шонайменше до 20 січня.

Варто зазначити, що розклад руху інших пасажирських потягів між Польщею та Україною не змінюється. Станом на 31 грудня між двома державами діють маршрути Перемишль — Київ (два поїзди), Варшава — Київ та Перемишль — Одеса.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

На Василя про «нашого» Василя

Після Різдва цикл свят триває. Одне з важливих – це свято на честь Василя Великого або, як дехто каже, день Нового року за старим стилем. При такій нагоді не могли ми не написати про нашого найстаршого Василя серед читачів. До речі, це не найстарший українець, про якого знаємо, але для тижневика дуже винятковий.

Щотижня висилаємо сотні газет до наших передплатників, які живуть у Польщі, США, Канаді, в Україні та інші країнах Європи. І лише один примірник – до Австралії. Цим австралійським передплатником газети є Василь Ней із Сіднея. 23 лютого йому виповниться 101 рік!

— Я передплачую україномовні видання, які виходять у нас. Проте читаю теж «Наше слово», бо воно мені цікаве. Хочу знати, як живеться українцям у Польщі. Цей тижневик дуже легко читається, — говорить пан Василь, який на 2022 рік теж замовив передплату газети.

Австралійські українські ночі

Василь Ней народився 23 лютого 1921 року у селі Гораєць на Любачівщині. Жив там до 1942 року, коли його вивезли на роботу до III Рейху. У Німеччині, як розповідає, потрапив працювати до «доброго господаря»:

— Я не можу нарікати. Кожного дня ми мали змогу їсти м'ясо, нас смачно годували. Не кожен був на той час у такій ситуації. У багатьох господарів заборонялося тим, кого привезли на роботу, сидати разом з німцями до столу. Наша господиня німкеня казала, що якщо ми разом працюємо, то можемо й разом їсти. Так і було.

Коли II Світова війна закінчилася, українець боявся вертатись додому, бо не знав, яка там ситуація. Пан Василь мав брата та трьох сестер. Його батьків та рідних у 1946 році виселили на Тернопільщину.

— Ми після війни були у таборах для переміщених осіб. Зокрема у місті Конгсберг, — розповідає українець. Їхнім утворенням займалася міжнародна Організація об'єднаних націй та міжнародна організація для допомоги потерпілим у Другій світовій війні країнам (United Nations Relief and Rehabilitation Administration — UNRRA — англ.). Цю організацію у 1943 році створили американці для надання допомоги звільненим районам Європи та Азії після закінчення II Світової війни. Найбільшими одержувачами допомоги

були Китай та Польща. У 1945-1947 роках до Польщі було доставлено 2 мільйони тонн різних товарів: будівельної та сільськогосподарської техніки, вантажних машин, одягу, ліків, медичного обладнання, збіжжя, харчів тощо.

— Я вже тоді знав, що не хочу повертатися. Коли мене спитали на таборовій комісії, чому не хочу повертатися додому, я відповів, що у советів не бачу майбутнього. Бо я справді не бачив з ними майбутнього. Боявся, що там, куди потраплю, не буду чути рідного слова, не буде церкви, — розповідає Василь Ней.

Одним з головних завідувачів у таборі був австралієць. Він порекомендував українцю та іншим їхати в Австралію. Це мав бути виїзд на трирічний контракт. Спершу брали неодружених. Потім цілі сім'ї. Пан Василь був вже тоді одружений. З дружиною Катериною познайомилися у Німеччині. Вона, як і пан Василь, була вивезена на примусові роботи до III Рейху. Походила із Холмщини. У Німеччині народилася їхня доня Одарка.

— Тоді в Австралії жило, може, сім мільйонів людей. Австралійці потребували людей, щоб відбудувати державу, — зазначає наш читач. Українці, які вже раніше поїхали в Австралію, писали йому листи. — Коли виїхали одні, тягнули за собою інших. Мені писали, що там вдень дуже гаряче, зате ночі там українські. З зірками. Ми вирішили поїхати.

Дешева земля

У 1949 році Василь Ней з дружиною та маленькою донею прибули до Австралії. Опинилися у невеликому місті — за двісті миль від столиці Австралії.

— Тоді важко було з житлом. Жінок поселили у будинках, у яких раніше жили військові. А чоловіки пішли на роботу, — розказує українець. — Тоді на одну людину припадало сто овець. Земля була дешева. Я на тиждень мав працювати сорок годин. Звичайно, роботи було стільки, що всі брали надгодни. За 50 тодішніх фунтів можна було купити землю під будову хати.

Два роки пізніше пан Василь купив землю і взяв позику в банку, щоб побудувати хату. Сам зробив фундамент, а будинок зводив вже за допомогою фахівця-будівельника. У цій хаті, крім дочки, Василь та Катерина Ней виховали теж трьох синів. Наш читач досі живе у ній.

У чому секрет довголіття?

Пан Василь працював на нафтопереробному заводі, де займався контролем вантажівок.

— Моя робота полягала в тому, що я перевіряв, чи колеса добре прикріплені, чи в них є достатньо повітря. Щоправда, були машини, які мали навіть понад двадцять коліс, проте це не була важка праця, — розповідає пан Василь, який зразу ділиться своїми спостереженнями у питанні довголітнього життя:

— Я не курив ніколи в житті. Також не вживав алкоголю. Завжди добре харчувався. Це, думаю, основна причина, чому я так довго живу. А, крім того, не мав важкої фізичної роботи, що теж важливо для здоров'я.

Звичайно, зараз зі здоров'ям вже набагато гірше:

— Я вже мушу мати візок, бо самому важко було б йти. Тримаюся за візок і якимось йду. Але нарікати немає на що. Крім того, час від часу до мене приходять жінка, яка допомагає зробити покупки та поприбирати у хаті.

Родина по всьому світу

Генетики стверджують, що довголіття у великій мірі зумовлене спадковістю. Іншими словами, коли у вас у сім'ї були довгожителі, то є багато шансів і вам прожити років 90 або 100. У пана Василя так не було. Його батько дожив до 85 років. Мати жила набагато коротше.

— Мама ніколи не була у мене в гостях, бо скоро померла. Опісля її смерті я хотів, щоб тато приїхав до Австралії. Але він сказав, що ліпше залишитись вдома, в Україні, — згадує українець, який після того, як виїхав з Горайця у 1942 році, вже ніколи не побачив своїх батьків.

Пан Василь поховав два роки тому дружину. Вона була молодша від нього на шість років. Також уже померла його дочка, яка була вчителькою історії. Сьогодні в Австралії живе один його син. Ще два сини живуть в Америці та Німеччині.

— Тепер я вже сам у хаті. Та ні! Ще в мене є два котики. То маю біля кого ходити і ким займатися, — сміється пан Василь. Наш читач підкреслює, що до нього часто приїжджає син, який живе недалеко.

Сьогодні дім пана Василя — це Австралія.

— Був у мене колись три місяці мій брат Іван. Сказав мені таке: «Я в Австралії міг би оселитися і добре жити, але якщо б ти приїхав до нас, то не захотів би в нас жити», — розповідає Василь Ней. Він згадує Гораєць. — Моє рідне село поляки спалили, а людей вигнали. Тільки церква лишилася та кілька хат. Куди їхати? Ніколи я вже не повернувся до Горайця та не був у Польщі. У селі Хлопівка на Тернопільщині, куди виселили мою родину, я теж не був. Закордон їздив лише до Канади та США.

Церква, школа...

Пан Василь скромний. Дуже стримано розповідає про те, до яких украї-

їнських справ долучався. Проте багато зробив для побудови української церкви св. Андрія у Лідкомбі на передмісті у західному Сіднеї, парафіянином якої він є.

— Будівництво церкви коштувало 60 тисяч доларів. Коли ми її починали будувати, то кожен працюючий парафіянин платив двадцять центів на тиждень. Так вдалося зібрати необхідні кошти, — розповідає Пан Василь. — Опісля недільних літургій ми часто ходили до українського клубу посидіти, поспілкуватися. Сьогодні парафія велика, проте мало молоді на хор приходять.

Більше про активність нашого читача в українському середовищі можна прочитати у статті в журналі «Церква і Життя», яка з'явилася з нагоди його 100-ліття.

«Громадський діяч, меценат, почесний житель села Великий Глибочок, щирий українець, основоположник та збирач коштів на створення меморіального музейного комплексу Ярослава Стецька. Добродій та жертводавець на різні громадсько-церковні справи», — написано в українській католицькій газеті в Австралії.

— Мені до церкви — 15 хвилин. На Різдво та Великдень сестри служебниці, що живуть при церкві, готують святкові страви. Люди зустрічаються та відзначають разом свята, — розповідає українець.

Саме у Лідкомбі після війни поселилася велика кількість українських мігрантів. Українці побудували декілька будівель. Крім церкви, теж два зали для зустрічей та дві школи. Лідкомб є культурним центром української громади в Сіднеї.

— Бали (оцінки, — ред.) з української мови враховуються у австралійській системі освіти. Вона є другою мовою. Уряд фінансово підтримує навчання у «суботніх школах». Після закінчення цієї школи її випускники можуть їхати на навчання в Україну. Також у нас діє Спілка української молоді та організація Пласт. Молодь може виростати в українській культурі та середовищі, — пояснює пан Василь, чий діти навчалися у «суботній школі». Він сам багато років був членом батьківського комітету. — Я хотів і робив усе, щоб мої діти вивчили рідну мову і виростали у нашому українському світі в Австралії.

Єдиний, але не самотній

Пан Василь Ней є нашим єдиним читачем в Австралії. А також йому понад сто років, що трапляється дуже нечасто. Проте, крім пана Василя, є ще дві представниці української громади в Польщі (про яких ми знаємо у редакції, — прим. ред.), яким бажати дожити до ста років уже не актуально, можна сміливо бажати більше. Буквально місяць назад 102 роки виповнилося пані Ларисі Мацієвич, яка мешкає зараз у Мілянку біля Варшави. У кінці квітня минулого року 101 виповнився Параскевії Ярмолі, яка живе у селі Первільти на Вармії та Мазурах. Найстарший українець у Польщі, про якого ми знали і писали, Іван Шпунт з Перемішля, прожив без трьох тижнів 105 років. ■

Павло ЛОЗА

Фото з архіву Василя Ней

Від редакції:

Нашому відданому читачеві з Австралії бажаємо здоров'я та сили духу. Радіємо, що Ви з нами, пане Василю! Многії та благії Вам літа!

Зупинити агресора

Президент Росії Володимир Путін лукавить, коли каже, що Кремль боїться «агресивного» НАТО. Мовляв, Північноатлантичний альянс після розпаду соціалістичного табору вже мав п'ять хвиль розширення і загрожує безпеці РФ.

Яким чином? Це вже неважливо, та й ніхто з висоти кремлівських владних кабінетів цього не пояснюватиме. Зараз пересічному росіянину важливо вкласти у голову, що зовнішня загроза існує, а тому треба гуртуватися і готуватися до війни. Основний театр воєнних дій Кремль пропонує розглядати в Україні — і тут уже Путін не лукавить.

Фантазії Путіна

Під час традиційної щорічної пресконференції 23 грудня у Москві він переконував: не Росія має давати гарантії, що вона вкотре не порушить всі свої міжнародні зобов'язання і не розв'яже чергову війну в регіоні, а Північноатлантичний альянс. Використовуючи риторику епохи Холодної війни, президент РФ тоді наголошував, що це НАТО (а фактично — США) загрожує Росії, просуваючись далі на схід і розміщуючи війська та інфраструктуру в Польщі, країнах Балтії, Румунії. Наводячи свої аргументи, Путін апелює до нібито гарантії нерозширення Альянсу, які на початку 90-х років XX століття давали західні лідери. Утім, навряд чи він не знає, що насправді жодних таких обіцянок не лунало на адресу ані керівництва агонізуючого вже на той час СРСР, ані новоствореної Росії. Останній комуністичний лідер Союзу Михайл Горбачов це неодноразово підтверджував в інтерв'ю західним медіа.

Путін прямо не говорить, що НАТО має намір напасти на Росію, бо це було б очевидним абсурдом навіть для доволі далеких від політики людей. Утім, між рядками він пропонує своїм співвітчизникам думати саме у таких категоріях. Вимагаючи від Заходу гарантії нерозширення НАТО на схід і нерозміщення інфраструктури Альянсу та США на території «нових» країн-членів, він щоразу малює нові червоні лінії. Загрозу у цих словах повинні відчувати вже не лише Україна, але й Польща і держави Балтії.

Основна мета Росії

Міжнародні експерти та аналітики переконують, що у цій широко розгорнутій грі Кремля, яка на перший погляд виглядає доволі абсурдною, йдеться про кілька базових справ.

По-перше, про суб'єктність. Нинішня Росія давно вже є блідую тінню СРСР періоду його розквіту. Біполярний світ, де основну скрипку грали Вашингтон і Москва, відійшов у минуле. РФ за останні 30 років із супердержави перетворилася на просто велику країну з кульгавою економікою. Шантаж новою великою війною, яку безпечний Захід прогнозовано не хоче, робить своє: із Путіним, якого ще донедавна демонстративно ігнорували за розпалювання збройного конфлікту на Донбасі й анексію Криму, тепер зустрічаються західні лідери, з ним проводять саміти і вирішують світові проблеми. Москва погрозами і шантажем знову набуває геополітичної ваги, вгамовуючи самолюбство свого пристаркуватого диктатора.

Однак не це є головною метою Путіна. Своїми діями він хоче зупинити інтеграцію України з НАТО та ЄС. У Москві зараз усвідомили, що справи зайшли задалеко: Україна незабаром може остаточно вийти з-під впливу Росії, і повернути її на свою орбіту стане практично неможливо. Відтак, Путін відважився на ризиковану і небезпечну гру із Заходом. Президент РФ сприймає Україну як історичне непорозуміння, як частину збунтованої російської провінції. Власне, саме тому він постійно переконує своїх співгромадян, що цю державу штучно створили чи то Сталін, чи то Ленін, а український народ — це малоросійське відгалуження росіян. Напевно, у цьому Путіна утверджує і його близьке оточення: голова Ради Федерації — уродженка Хмельницької області

Валентина Матвієнко, заступник голови Адміністрації президента РФ — Дмитро Козак родом із Кіровоградської області (обоє ще в комуністичні часи виїхали до Росії). Тому основна боротьба Кремля ведеться за Україну, яка давно визначилася зі своїми зовнішньополітичними пріоритетами. Але чи готовий Захід до кінця відстоювати свої цінності?

Занепокоєний Захід

Ці держави прекрасно розуміють, що Путін грає вище рівня своїх можливостей. Російський опозиціонер, гросмейстер Гаррі Каспаров давно зауважив, що колективний Захід намагається грати з Путіним у шахи, у той час як президент РФ грає з ними у покер. Він постійно блефує і підвищує ставки у геополітичній грі. Очільник Кремля використовує єдиний дієвий аргумент у своєму арсеналі: погрозу застосування зброї.

Росія в останні місяці стягнула до кордонів України безпрецедентну кількість військ. Для широкомасштабної війни цього ще замало, але для проведення обмеженої військової операції — уже цілком достатньо. Ще один аргумент Москви — ядерна зброя. Росія заявила, що піде на рішучі кроки, якщо Захід не дасть гарантії нерозширення НАТО. Здається, одним із них може бути розміщення ядерних боеголовок у Білорусі. У Мінську хочуть прибрати з конституції країни згадки про без'ядерний та нейтральний статус і провести з цього приводу референдум навесні 2022 року. Білоруський диктатор Олександр Лукашенко не приховує, що Мінськ може розмістити на своїй території ядерну зброю у відповідь на майбутні можливі дії НАТО на території Польщі.

Країни Північноатлантичного альянсу намагаються демонструвати єдність, висловлюючи глибоке занепокоєння діями Росії. США та держави ЄС підкреслюють, що готують потужну реакцію у випадку широкомасштабної агресії в Україні. Під час останньої телефонної розмови з Путіним 30 грудня президент США Джоозеф Байден знову закликав Росію до деескалації і наголосив на «рішучій відповіді» у випадку відкритого вторгнення. Наступний раунд переговорів відбудеться 9-10 січня в Женеві, а згодом — у межах Ради НАТО-Росія 12 січня у Брюсселі.

Захід не деталізує, про які конкретно наслідки для Кремля йдеться. Але очевидно, що маються на увазі економічні санкції, зокрема і відмова від експлуатації газопроводу «Nord Stream 2». Поділяють, що на столі лежить і так званий «ядерний варіант»: відключення Росії від глобальної платіжної системи SWIFT. На Заході усе частіше говорять і про військову допомогу для України. Наразі готовність поставити їй летальну зброю офіційно задекларували лише Литва та Естонія. Інші країни поки що утримуються від таких публічних заяв.

Для Києва сьогодні важливо, аби жодні рішення, які впливають на долю країни, не приймалися за його спиною. За словами очільника Міністерства закордонних справ Дмитра Кулеби, згода Заходу на виконання хоча би частини вимог Путіна, зокрема щодо нерозширення НАТО на схід, була би найбільшим приниженням Альянсу від початку його створення в 1949 році. Відомий польський експерт, ексглава МЗС Адам Ротфельд нещодавно заявив, що реалізація навіть 2-3% нинішніх постулатів Путіна буде великим успіхом для Москви. Після їх виконання цей трюк можна буде повторювати знову і знову.

Зараз як ніколи актуальним стає відомий в СРСР вислів часів II Світової війни: «Відступати нікуди — позаду Москва». Залишається сподіватися, що Захід це починає добре усвідомлювати. ■

Юрій БАНАХЕВИЧ

ПУЛЬС УКРАЇНИ

Українські жінки стали військовозобов'язаними

Із 17 грудня в Україні почав діяти наказ Міністерства оборони, який розширив перелік спеціальностей та професій для жінок, які мають стати на військовий облік. До наказу внесли **понад сто професій** — таким чином під його дію підпали **майже всі жінки у віці від 18 до 60 років**. У відомстві вважають, що «країна повинна знати свої резерви, бо ситуація зобов'язує».

До кінця 2022 року українки мають зареєструватися у військкоматі та пройти там медогляд. Якщо лікарі вирішать, що здоров'я дозволяє служити в армії — жінка отримає військово-обліковий документ, відтепер він знадобиться при влаштуванні на роботу.

В мирний час військовозобов'язаних жінок можуть час від часу викликати на тренування чи збори. Також можуть запропонувати долучитися до війська відповідно до закріпленої спеціалізації, якщо зросте потреба армії у відповідних спеціалістах. Під час воєнного стану жінок мобілізують.

До кінця строку реєстрації (до завершення 2022 року) жодних санкцій до тих, хто не став на облік, не застосовуватимуть, але потім закон передбачає **покарання**:

- штраф від 5 100 до 8 500 гривень або до одного року виправних робіт — за ухилення від військового обов'язку,
- штраф від 8 500 до 11 900 гривень або виправні роботи строком до двох років — за ухилення від навчальних зборів.

Орієнтиром для визначення військової професії буде не лише диплом, але й останній запис у трудовій книжці та класифікація видів економічної діяльності (КВЕД) фізичної особи-підприємця. Остаточо ж усе вирішить спілкування у військкоматі: військову професію жінки визначить його керівник.

До переліку потрапили майже усі можливі спеціальності. Причому **кожній цивільній професії є відповідник військо-вих занять**.

Тим, хто в цивільному житті був архітектором чи інженером, у війську можуть доручити будівельні та інженерно-саперні роботи, інженерну розвідку, будівництво мостів.

Хімікам чи біологам запропонують радіаційну, хімічну та біологічну розвідку, дозиметричний контроль, забезпечення роботи систем регенерації повітря та апаратури газового контролю.

Програмісти займатимуться захистом інформації в телекомунікаційних системах і адмініструватимуть різноманітні електронно-обчислювальні машини.

Технологи харчового виробництва займатимуться забезпеченням продовольством (зокрема, приготуванням їжі).

Фізіотерапевти та реабілітологи стануть молодшим медичним персоналом. Стоматологи, медсестри, фармацевти — молодшими спеціалістами з медичною освітою.

Ветеринари — спеціалістами з використання службових тварин.

Економісти, менеджери, підприємці, фахівці з податків, маркетологи займуться бухгалтерським обліком.

Юристам, фахівцям із державного управління чи міжнародних відносин запропонують діловодство та роботу з персоналом.

Спортсмени й туристичні гіді у війську відповідають за фізкультуру та спорт.

Правоохоронців призначають працівниками комендатур і контрольно-пропускних пунктів (КПП).

Фінансисти та банкіри стають штабними фінансистами. Історики й археологи — працівниками клубів і бібліотек. Журналісти — працівниками військової преси.

Психологи, соціологи, політологи — працівниками сфери морально-психологічного забезпечення.

Музикантів і акторів призначають до військових оркестрів, гуртів, ансамблів і театрів.

Фахівці готельно-ресторанної справи в армії йдуть працювати до квартирно-експлуатаційної служби.

Працівники пошти займаються фельд'єгерсько-поштовим зв'язком.

Однак, після введення в дію наказу виявилось, що ні у військкоматах, ні в Міноборони чіткого плану виконання цього документа немає. Тому згодом у відомстві повідомили, що алгоритм взяття на облік жінок ще будуть розробляти, а перелік спеціальностей переглядатимуть у бік зменшення.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ПОДІЇ

Документи, готові до передачі до Державного архіву

Задля збереження пам'яті

– У часи пандемії ми робимо ставку на наш чи не найголовніший проєкт «Депозити пам'яті». Цього року в його межах плануємо приділити більше уваги нашому архівові, у якому зберігаються документи з 60-х років, тобто з часів заснування Українського суспільно-культурного товариства (УСКТ). Ми хочемо їх оцифрувати. На жаль, засновники УСКТ відходять, тому ми мусимо про них пам'ятати. Я приїхав до Щеціна молодим хлопцем, однак багато кого з тих людей знав особисто, і ми прагнемо створити про них немовби «Книгу пам'яті», – сказав у квітні минулого року в розмові з «НС» Іван Сирник, голова Щецінського відділу ОУП. Він тоді реалізував вже треті «Депозити пам'яті» – проєкт бере свій початок з українського народного одягу, який Іван Сирник збирав близько сорока років.

Днями голова Щецінського відділу ОУП відвідував про завершення ініціативи, у межах якої до місцевого відділу Державного архіву передали понад 14 тисяч матеріалів та 15 тисяч світлин – загалом понад 3 метри документів (таку термінологію використовує ця інституція). Їхні цифрові версії зберігатимуться у Щецінському відділі ОУП, а в майбутньому будуть доступні в інтернеті. Серед переданих документів – зокрема, перші протоколи Українського суспільно-культурного товариства, перший статут організації, списки членів як повітових, так і місцевих ланок УСКТ, світлини, які документують громадське життя українців на Західному Помор'ї.

Гортаючи ці матеріали та фотографії, ми немовби повертаємося у 50-ті та 60-ті роки минулого століття та відкриваємо маловідомі факти: до прикладу, у щецінському Осередку української культури зберігається фото Лева Геца – відомого українського художника та живописця із Кракова, якого переслідували тодішні польські органи Служби безпеки. Лев Гец народився 1896 року у Львові, а помер 1971-го у Кракові. Коли замість «Геца» писали «Гец», художник жартував просив не робити «геци-комедії» з його прізвища («геца» на галицькому діалекті – жарт чи вибрик). Зберігається теж світлина чоловіка, на зворотному боці якої

польською мовою написано «Olejnik». У Польщі це прізвище відоме, однак Іван Сирник відшукав у документах рахунок на суму 450 злотих за лекцію, яку у Щеціні прочитав український поет та перекладач Борис Олійник. Поет помер у 2017 році в Києві.

Офіційне підписання документів про передачу з ОУП до Державного архіву у Щеціні понад 14 тис. документів та 15 тис. світлин

Голова відділу ОУП каже, що найбільша цінність цього проєкту, крім збереження пам'яті про людей, які після виселення з рідних земель заснували тут громадське життя, – це те, що українці знайомляться із власною історією.

«Депозити пам'яті» – це новаторський проєкт, який уже став помітним у Щеціні. Наслідувати приклад українців збираються німці та євреї. Документи офіційно підібрав директор Державного архіву Кшиштоф Ковальчик.

– Матеріали, які ми отримали від ОУП, – це неймовірно важлива та цінна документація, насамперед – для істориків та дослідників Західного Помор'я. На основі цих протоколів, іменних списків чи світлин, беручи до уваги також інші джерела інформації, ми можемо відтворити діяльність української меншини на цих землях. За часи моєї роботи директором – це перше таке архівне надходження, тому подія тим більш важлива. Без документування минулого неможливо зрозуміти те, що лежить в основі ідентичності держави та суспільства, зокрема й національних меншин, які після 1945 року були важливим елементом державотворення Західного Помор'я, – наголосив Кшиштоф Ковальчик.

– Ми оцифрували більшість документів, які зберігаються в Осередку української культури у Щеціні від 1956 року, однак іще не всі. Від червня минулого року ми кожного дня цим займалися – було справді багато роботи. Я тішуся, що нам вдалося реалізувати цей проєкт, ми зберегли ці матеріали, і зараз із ними зможуть працювати історики, документалісти чи журналісти, – каже Іван Сирник.

Він закликає діячів ОУП так само впорядковувати свої архіви та пере-

водити їх у цифрові версії, оскільки останні свідки тих часів відходять у вічність, і незабаром ми вже не будемо мати можливості з ними поговорити. Тож Іван Сирник заохочує відділи та гуртки ОУП більше уваги приділяти історіям людей на місцях.

Проєкт реалізували завдяки фінансовій підтримці маршалка Західно-поморського воеводства – на нього виділили 20 тисяч злотих. На ці гроші Об'єднання купило два сканери, ноутбук та оплатило працю людини, яка професійно займалася архівізацією документів.

– Це унікальний і єдиний такий проєкт у державному масштабі, тому ми закликаємо інші маршалківські управління підтримувати національні та етнічні меншини. Це жива історія українців, а щоб зберегти пам'ять про цих людей для наступних поколінь, треба оцифровувати історичні документи – вперше це зробили саме у нашому місті, – каже Марек Карапуда з Маршалківського управління у Щеціні.

Велику підтримку в реалізації ініціативи надав Інститут політичних і безпекових наук Щецінського університету, зокрема докторка Дорота Ковалевська, яка допомагає українцям писати проєкти та втілювати їх у життя.

– На мою думку, «Депозити пам'яті» є піонерськими у контексті національних меншин не лише у нашому воеводстві, а й загалом у Польщі. Виявляється, лідери усвідомлюють, що мають такі ресурси, однак дуже часто не знають, що з ними робити. Разом з Іваном Сирником ми «зловили» чи не останній момент, оскільки на наших очах відходять у вічність свідки тих часів. Ми оцифрували 15 тисяч світлин, які зараз будемо «розшифровувати». Завдяки цьому проєкту ми врятували документи від 1956 року, і будемо це робити надалі, оскільки це дуже важливо для прийдешніх поколінь, – говорить Дорота Ковалевська. Матеріали до Державного архіву у Щеціні передали за згодою Петра Тими – колишнього голови ОУП, та Мирослава Скірки – нинішнього керівника організації.

Зараз Щецінський відділ Об'єднання готує фотоальбом про історію міста – з урахуванням усіх національних та етнічних меншин, які тут проживають. Іван Сирник мріє також відвідати села й відшукати людей, які згадуються у документах УСКТ. Нині у цих місцевостях немає структур Об'єднання. Незабаром голова Щецінського відділу поїде в село Тшенсач у Грифіцькому повіті, де в часи діяльності Товариства діти навчалися української мови. Зараз колишні учні мають приблизно 60-70 років, тому зможуть багато чого розказати про минулі часи. ■

Анна ВІННИЦЬКА

Фото передав Іван Сирник

Українське історичне товариство у Польщі за підтримки Об'єднання українців у Польщі приступає до здійснення проєкту

«Живі у нашій пам'яті – віртуальний український некрополь у Польщі»

Хочемо віддати честь і шану тисячам українців, які працювали на благо своєї нації. Могили тих дочок і синів нашого народу часто призабуті, поруйновані, залишені без опіки, поростають кущами і травою. Тільки невелика частина з них упорядкована і описана. Тому ми як спадкоємці праці тих славних осіб маємо обов'язок вшанувати їх та місця їхнього вічного спочинку.

Метою проєкту є створення загальнодоступної інформаційної онлайн-платформи польською та українською мовами про місця поховань на території сучасної Польщі постатей, важливих для української національної пам'яті. Таким чином, ми повернемо у сучасну свідомість пам'ять про багатьох людей, які зробили незаперечний внесок в українську історію та культуру.

Звертаємося до Вас, людей доброї волі, підтримати фінансово наш задум, який стане нашим спільним проєктом.

Фінансові пожертви для виконання проєкту слід висилати на банківський рахунок:

Ukraińskie Towarzystwo Historyczne w Polsce z dopiskiem „Na działalność statutową – żywi w naszej pamięci”

Nr konta: 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Для закордонних переказів:

BIC (SWIFT): BPKOPLPW IBAN: PL 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Bank address: PKO Bank Polski S.A., 02-515 Warszawa, ul. Puławska 15

Bank name: PKO Bank Polski SA

Збережімо пам'ять про місця поховань наших славних предків!

проф. Роман Дрозд – голова Українського історичного товариства у Польщі, д-р габ. Роман Висоцький, Ярослав Вуйчик, проф. Ігор Галагіда, д-р габ. Богдан Гальчак, проф. Ростислав Жерелик, д-р Олександр Колянчук, д-р Григорій Купріянович, Олександр Маслей, проф. Марко Мельник, д-р Лука Рейт, Юрій Рейт, Мирослав Скірка, Олександр Стець, Петро Тима

ГРОМАДА

«Щоденник зараженого»: досвід Михайла Шафрана

Після двох років тривання пандемії COVID-19 кожен з нас або перехворів сам, або знає людей, які заразилися коронавірусом. Серед хворих був і Михайло Шафран, син відомого лемківського активіста. Свої роздуми він виклав у книжці «Dziennik zielonogórskiego covidowca». Рецензію на це видання написала Анна Вінницька (НС № 41 від 10 жовтня 2021 року). Я сам також прочитав цю книжку. Серед багатьох думок пацієнта, підключеного у лікарні до респіратору, мене зацікавив один аспект. Опинившись на грані смерті, Михайло Шафран просив своїх рідних, щоби вони поховали його у рідній лемківській землі. Таке ставлення могло би бути притаманним поколінню, скаліченому депортаційною акцією «Вісла», але не людині, народженій уже на західних регіонах Польщі, на території, ближчій Берліна, ніж Києва.

Про це він і розповідає «Нашому слову».

Ще навчаючись в українському ліцеї в Лігніці, я мріяв стати письменником або журналістом. Однак тоді, у період Народної Польщі, це було непросто. Можна було хіба що працювати у комуністичних газетах, а такого мені не хотілося. Тому я зайнявся приватним бізнесом. У 1989 році в Польщі повстав вітер свободи, відбулися перші вільні вибори до парламенту. Я був сповнений великих надій на докорінні зміни, завзято читав опозиційне видання «Gazeta Wyborcza». Для такої газети я мріяв писати, але цього не сталося. Натомість, працюючи у бізнесі, я мав прибуток, не журився про своє щоденне життя.

Сьогодні багато думок навіюють мені спогади з часів навчання в українському ліцеї у Лігніці. Цей період сильно позначився на моєму вже зрілому житті. У лікарні — напівпритомний, підключений до респіратору — я дуже часто згадував цей етап. Для моєї картини світу дуже важливою була постань покійного нині вчителя української мови Івана Співака. У книжці я не хотів занадто ідеалізувати «лігницький період», але правда полягає в тому, що там я познайомився і з майбутньою дружиною, і з найкращими друзями, на яких завжди можу розраховувати. Випускники нашої школи ставали лідерами громадського життя,

Михайло Шафран

фото з архіву героя статті

священниками, вчителями української мови. Тодішній владі це не подобалося, вона хотіла ліквідувати школу. Комуністам вдалося звільнити з посади директорку Ірину Снігур, але заклад залишився.

Минуло 45 років, і ми повертаємося до цієї ситуації. «Dobra zmiana» знайшла привід для нападок на директорку Анну Маланьчак і намагання закрити ліцей.

На грані смерті

Рішення написати книгу про свій досвід і прохання поховати мене у рід-

ній лемківській землі тепер не здаються незвичайними. Я народився на заході Польщі у місті Шпротава (там, де трохи згодом прийшли на світ майбутній голова Об'єднання українців у Польщі Петро Тима і єпископ Аркадій Трохановський). Натомість у 60-х роках мої батьки повернулися на рідні землі. У селі Ганчова таких, як вони, було багато. Саме там я пішов вчитися до українського ліцею в Лігніці, там сформувалася моя національна свідомість, що керувала потім моїм уже зрілим життям.

Батьки були активістами Українського суспільно-культурного товариства, через це зазнали переслідувань з боку комуністичної Служби безпеки. Пізніше вони діяли в Об'єднанні лемків, тато був головним редактором квартальника «Ватра».

Мій батько помер у 2013 році, а мама — у 2020. Коли матір була хвора і вимагала постійної опіки, деякі люди намовляли мене віддати її до дому престарілих або забрати до Зеленої Гори. Найкраще це прокоменгував парох Ганчової о. Ярмо Чухта: «Ви справді хочете зробити їй „другу акцію Вісла“?». Мама народилася на Лемківщині, і там хотіла залишитися назавжди. Тож мої батьки поховані на цвинтарі в Ганчовій. Там є і місце для мене. ■

Ігор ЩЕРБА

АНАЛІТИКА

Як протистояти агресору?

Тридцять років тому Польща першою у світі визнала незалежність України. З цієї нагоди Колегія Східної Європи організувала у Вроцлаві дискусію — історичні теми, що там прозвучали, ми вже оглянули в «Нашому слові». Однак до цього заходу варто повернутися, адже там лунали також цікаві думки про майбутні виклики у польсько-українському партнерстві.

Уперспективі важливими будуть економіка і безпекова сфера, причому ці питання тісно пов'язані. На це звернув увагу Войцех Оконський, який на початку 90-х років працював в уряді тодішнього прем'єр-міністра Яна-Кшиштофа Белецького. Він нагадав, що 1992 року обсяг торгівлі між Польщею та Україною становив усього 100 мільйонів доларів. Нині сума виросла у 75 разів і становить 7,5 мільярдів. До того ж, багато підприємств мають інвестиції по обидва боки кордону, а у Польщі працюють близько 1,5 мільйонів українців. Трапляється, що 20-50% будівельних бригад — це фахівці з України. Це показує, наскільки глибокими і кращими стали відносини між сусідами.

Але паралельно маємо й широку агресію з боку Росії. Окрім найтрагічнішої — на Сході України, вона має ще одну складову у вигляді енергетичного шантажу. На думку Войцеха Оконського, Польща та Україна повинні створити спільний оборонний фронт, яким може бути повернення до ідеї побудови трубопроводу «Одеса — Броди —

Гданськ». Ця інфраструктура могла би використовуватися залежно від потреб у постачанні газу і нафти в обох напрямках. Очевидно, така система значно обмежила би можливості тиску на партнерів з боку Москви. «Постачання нафти і газу — в інтересах і Польщі, й України, це можна об'єднати. І на цьому повинні зосередитися представники обох урядів», — відзначив Войцех Оконський.

Про громадянський контекст натовість говорила Ольга Хребор, уповноважена мера Вроцлава з питань мешканців українського походження. Вона підкреслила, що українці у сучасній Польщі — це не лише робоча сила, а й потужний суспільний потенціал. Їхня активність особливо помітна на рівні місцевого самоврядування і в локальних спільнотах. Мігранти, створюючи неурядові організації, проводячи культурні заходи, сприяють розвитку громадянського суспільства. «Вони відвідують засідання міської ради у Вроцлаві і висловлюються щодо важливих питань», — зауважила Ольга Хребор, додаючи, що цей потенціал в майбут-

ньому може досягти рівня політичного представництва.

На дискусії не оминули й перспективи членства України у Європейському Союзі. Про позитивний сценарій — тобто про конкретні дати — ніхто не говорив. Бо й сучасні геополітичні обставини цьому не сприяють. Правдою є те, що в останні роки українці — це, мабуть, єдині, хто віддає життя за європейські цінності. Але дверей до ЄС їм не відкриють, бо країни блоку і самі перебувають у кризі. Тим не менше, стукати у ці двері Києву треба і варто.

Надію та насагу можна шукати у польському досвіді. Тут після змін 1989 року найбільші песимісти серед демократів були переконані, що ще у 90-х Польща увійде до ЄС. Як відомо, остаточно це сталося лише у 2004-му. Учасники дискусії підкреслили, що для позитивного розвитку подій партнерство країн треба врешті-решт перевести зі стратегічного рівня, де ним займаються політики, на суспільний — де головними учасниками є звичайні люди. Із цим завданням здатне успішно впоратися молоде покоління поляків та українців, які почали краще знайомитися одне з одними. Водночас для зміцнення такого зближення завжди потрібна якась легенда, міф чи символ. І саме те, що Польща першою визнала українську незалежність, може виконувати таку роль.

Своїми роздумами поділився й головний гість зустрічі — колишній пре-

м'єр-міністр Ян-Кшиштоф Белецький. Він підкреслив: складність нинішніх часів полягає у тому, що цінності в політиці замінила фізична сила. Одним із помітних втілень цієї зміни залишається Володимир Путін, який по-слідовно, цинічно і жорстоко грає на дезінтеграцію Європи та блокування європейських прагнень українців. Тут єдиною слушною реакцією, на думку Яна-Кшиштофа Белецького, може бути посилення співпраці і партнерства — як в межах ЄС, так і у двосторонніх польсько-українських відносинах. Звичайно, в останньому випадку сторони дуже легко можуть посваритися через спільне непросте минуле, проте, як зауважив колишній прем'єр-міністр, «у настільки складній геополітичній ситуації ми повинні зберігати пам'ять, але не повертатися до неї постійно. Ми маємо вірити у світ цінностей».

Він зауважив, що реакція на агресію Москви має бути відповідною. Тому демократичні партнери повинні посилити співпрацю також у військовій галузі. Французи та італійці вже працюють над спільним концерном, що буде спеціалізуватися на захисній та військовій техніці. Чому би польським та українським підприємствам не піти схожим шляхом? На думку Яна-Кшиштофа Белецького, хоча би маленькі кроки в цьому напрямку варто робити на державному рівні кожного дня. ■

Григорій СПОДАРИК

Фонд Український Народний Дім у Перемишлі

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

ПІДТРИМАЙ РЕМОНТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ!

Дві велиі

Не буде то бесіда о двох велиях з чысто іншых часів, хоц нашли бы ся так ріжны як ден и ніч. Сьвятого Вечера зо Щедрым тіж порівнувал не буду. Гнеска річ буде о тім, што-м переживал в молодых роках, о тім што-м в них лишыл. Товды в єднім році до велиі сідал єм два разы. Перший раз 24 грудня в найблиштых сусідів-Поляків (переселенців таких як мы, але они до своей родинной хыжы мали ишы дале як мы, были забужанами). Другий раз вшиткы вечеряли сме 6 січня в нас.

Сусіда шануй як себе самого

Товды Різдвяны Сьвята сьвяткували сме довго, перше латиньскы, а пак нашы. В час латиньского Різдва родиче на газдівці робили лем тото, што конче треба было зробити, живину покормити, але два дни в році, на Різдво и на Великден не ввозили з-під ней, выбачте, телячок. Не повім, в другі ден сьвят іншы легкы работы часом ся ро-

на чужыні. Заходяньска хыжа Лемковином пахла мі лем товды, кед уйко Василь привезли яличку з-під Явора. Завдякы уйкови наш дім пах товды Різдвом и лемківським лісом, котрий знал єм лем з оповідань родичів. Од них чул єм тілко теплых слів о лемківським лісі, барз добрі знал єм, же в нашім росли крашчы яличкы. Уйко привозили єй все перед латиньським Різдвом, часто в латиньску велию.

Церков Архангела Михаїла з XVIII ст. в Мохначці

Вігілья и велия

било, але лем дашто таке дрібне и неголосне в хыжы, все далеко од сусідского ока. Мама дашто цірували, надворі нич сме не робили, жебы сусідам, Полякам, не заколочати сьвят. Подібні было и на наше Різдво, але лем подібні. На жаль, не вшиткы сусіде, Полякы, шанували наше Різдво. Забужане так, але централькы (так звали сме переселенців з-під Кельц) юж не все и не вшиткы.

Сподабало ся мі, же парламент самостійной України не так давно вільным дньом рішыл ушанувати Різдво в грудні. Влада України 25 грудня зробила сьвятом не лем для католиків, котры жыют згідні з новым календарьом. Кілька років тому латиньске Різдво сьвяткувал єм во Львові, товды ишы 25 грудня был робітним дньом, але и так в повітрі чути было, же єст сьвято. В кожді крамниці чути было коляды, на єдні вісіла карточка, же заперта. Добру хвилю сме стояли при ней, бо призерали сме ся вышивані візитці, яка вісіла в крамничнім вигляді, хотіли сме єй купити. Якраз продавчині гнет вернула, была на сьвяточной каві, а запросили єй сусіде, Полякы. Мы в Польщы маме вільне лем 6 січня, бо то латиньскі Йордан, адже *Trzech Króli*, за то тіж вдячны сме Богу.

Львів и Україна єст лем коротком дигресийом, од тепер буде юж лем о старых часах, о велиях молодых моіх років. Товды о Лемковині лем єм мріял, жили сме на вигнаню, вродил єм ся и виріс

на чужыні. Заходяньска хыжа Лемковином пахла мі лем товды, кед уйко Василь привезли яличку з-під Явора. Завдякы уйкови наш дім пах товды Різдвом и лемківським лісом, котрий знал єм лем з оповідань родичів. Од них чул єм тілко теплых слів о лемківським лісі, барз добрі знал єм, же в нашім росли крашчы яличкы. Уйко привозили єй все перед латиньським Різдвом, часто в латиньску велию.

Родиче и сусіде, о котрых буде ту бесіда, газдували на Долишнім Шлеску, адже мої латиньскы вігільї мали сільскій характер, забужаньскій. Думам, же нияко было бы їх называти польськыма ці дольношлескыма. Пак, кед нашы сусіде, Полякы, перенесли ся до міста, дальше вечеряли сме разом з нима. В місті кус юж было інакше, мешкали в бльоку, не дало ся юж на піше перейти, іхало ся до них пекаесом. В містечкым мешканю дідуха в куті юж не ставляли, так як то мало місце на селі. Затямил ся мі, бо в нас го не было, то великі сніп неомолоченої пшениці. Початково на нашім велийним столі не было куті, аж пак ся на ним появила, прийняли сме єй з забужаньскыма вігільї. В сусідів з-за Буга на велийнім столі были стравы, котрых в нас нигда не было, єдном з них был карп, а вишен єм зачати од оплатка. На наші и на їхні велиі все были пероги з капустом и сливками, борщ з ушками ці следзі. В нас были бобалькы, а жычыня складало ся не при оплатку, а при погаріку палюнкы. Кождий складав жычыня вшиткым, перед выпитьом свого погарика, вшиткы и вшиткым бажали вшелякого блага. На тім єднім погаріку ся кінчыло, хоц жычынь было немало.

Грудньова вігілья почынала ся спільном молитвом и одслуханьом евангелії о народинах Ісуса Христа, а січньову велию отверала наша молит-

ва и три разы сьпіваний тропар Різдва. Сусідам, кед почали сме: *Рождество Твое Христе Боже наш...*, нераз сизы сами котили ся по лиці. Сеньоры и ровесники наших родичів сьпівали разом з нами не лем тропар Різдва. Коляды завершали кожду сьвяточну вечерю, велиі латиньского и східнього Різдва Христового. 24 грудня по спільным колядуваню ишли сме домів, а сусіде способили ся до Пастыркы.

Яличка а ангели

Сусіде, Полякы, мали юж товды штоси, чого в нас дома ишы не было. На почеснім місци стояла прекрасні пристроєна яличка. Была правдива, пахняча и кольорова. Вірил єм, же яличку зберали ангели, не думайте си, же за то, же товдышні яличкы прикрашаны были так званым ангельським волосьом.

Родиче оповідали, же першу яличку до Вифлеєма принесли лісны зьвірята, кед добрі памятам - то приніос єй хыбаль медвід, а ангели лем єй прикрасили. Пак єм ся довідал, же нашу прикрашали мама, вымыкали ся на хвилю од сусідів, нибы то заздріти на корову, котра має ся телити, або подавали даку іншу важну причину одходу од велийного стола. Кед сме з забужаньской велиі вернули домів, то и наша яличка была юж позбєрана. Як ту не вірити мамі, кед сме выходили, то в нас яличкы не было, а кед сме вернули,

была. Никого дома не было (Кевіна тіж, товды ишы не мали сме телевизора), адже лем добры ангелы могли яличку позбєрати. Заповідала, же приходит юж час и нашої велиі, бо римо-католики Різдво Христове юж сьвяткуют. Забужане яличку тримали аж до наших сьвят, нигда єй скорше не розбєрали так як централькы. Они ишы перед війном звыкли до того, же їхні сусіде Різдво Христове сьвяткуют аж в січні.

Тямит ся мі и таке, же нас, діты, трудно было при велийнім столі долго втримати, старшы колядували, а мы бавили сме ся и ходили по цілі хыжы. Раз перестрашыл єм и родичів, и сусідів, хпал єм зо сходів. Дякувати Богу нич мі ся не стало, скінчило ся на плачу и страху. Газдам велийного стола было нияко, же в них ся мі таке потрафилло. Не дармо повідають, же добре єст вшитко тото, што ся добрі кінчит. Наука не пішла в ліс, од товды по сходах сходжу барз обережні.

Різдвяны Сьвята мойой молодости тягли ся тыжнями, зачынали ся 24 грудня, а кінчыли 9 січня. Правда, в старім році, заразіцька по польскых сьвятах, ишли сме до школы, уставово вільний мали сме ишы лем Новий Рік. Але на нашы Різдвяны Сьвята все ишли сме до церкви, а не до школы. Відомо, в Великы Сьвята інакше быти не могло. ■

Борис ЛЕМКІВСКИЙ
Фото Володислава Грабана

Листи читачів

Помилка, яка не повинна повторюватися

Головній редакторці газети «Наше слово» Христині Заник

Шановна пані Христіно,

У вашому тижневику «Наше слово» від 29 серпня 2021 року на третій сторінці у «Громадських вістях» я почитав про відеовітання від українців та лемків з нагоди Дня Незалежності України. Після такого формулювання видається, що лемки — це щось непов'язане з українською нацією.

Досі я був переконаний, як і багато хто, що лемки належать до українського етносу, і їх не можна розділяти так, як зробили у цьому випадку. Також розчаровують твердження «виселення українців і лемків» чи «українські і лемківські пісні».

Тижневик «Наше слово» точно не є друкованим органом «лемків-сепаратистів». Я не бачив, аби хтось писав «Polacy i Ślązacy», попри те, що останні також вважають себе окремою нацією.

Я буду вам дуже вдячний, якщо ці «нонсенси» не будуть більше повторюватися у тижневику.

Передаю вітання з Новиці, де народився український поет Богдан-Ігор Антонович та мешкають нащадки депортованих українців.

Михайло МАРКОВИЧ

Шановний читачу «НС»,

До мене звернулася редакція з проханням відповісти на листа під назвою «Помилка, яка не повинна повторюватися». Хочу сказати, що для мене ця справа — непроста. Думаю, пан Михайло знає, що не всі лемки у Польщі ідентифікують себе з Україною та українством. Я маю таких серед найближчої родини. У Польщі діє «Стоваришєня» та інші організації, які не відповідають поглядам автора листа. Позицію «Усі лемки — це українці» в нас можна називати «życzeniową». За такою логікою треба й «Лемківску ватру» назвати «українською». Якби редакція писала тільки від імені українців — чи було би це правильно? Де тоді були би «несвідомі» українці-лемки, як їх колись називали? Польща не визнає сілезців (ślązaków), і не тільки їх. Україна, зі свого боку, не визнає закарпатських «сепаратистів», насправді — лемків, як я можу сказати з огляду на їхню говірку. У Німеччині ніхто не перешкоджає баварцям вважати себе баварцями, але водночас — і німцями.

Я тут бачу іншу загрозу. У Польщі тепер живуть сотні тисяч українців. Я помічаю, що деякі з них хочуть якнайшвидше асимілюватися. Так, українець-водій, який рятував постраждалих, під час нагородження сказав, що вже почувається поляком. Загалом згаданий лист — це нагода для ширшої дискусії.

Насамкінець — особистий момент. Від часів середньої школи, а це була середина 60-х років XX століття, я завжди в анкетах вказував українську національність. Звідки це? Вдома ми були-були лемками. Вколо були нашы люде. Можливо, це спричинило для мене якісь клопоти. Уже на роботі деякі знайомі давали мені відчуття, що знають про це.

З повагою,
Андрій КСЕНИЧ

Історія

«Дивлюсь я на небо...»

12 січня 2022-го світ відзначає 115 років від дня народження нашого великого земляка. Коли переглядаєш біографію Сергія Корольова – геніального конструктора України – відразу впадає у вічі кількість карколомних поворотів долі, які йому довелося пережити; вражає, скільки разів його життя висіло на волосині. Пілотований ним літак врізався у схил. Він міг не одужати від тифу і ледве не оглух. Його збирались розстріляти як «ворога народу». Він помирав від цинги у таборі й від голоду – по дорозі до Магадану. Він мав потонути в Тихому океані й міг назавжди осліпнути під час випробування літака... Цікаво, що майже всі автори численних публікацій і документальних стрічок, присвячених космічному конструктору, його рідні та колеги, звертають увагу на те, що якась неземна доленосна сила оберігала Корольова для досягнення його великої мети – вивести людство у космос.

Хлопчика, що народився 1907 року в Житомирі у вчительській сім'ї Павла і Марії Корольових, охрестили у міській церкві святої Софії і нарекли Сергієм. Коли йому не було ще й 3 років, батьки розлучились, і мати забрала сина з собою. Спочатку Сергійко опинився у домі своїх дідуся і бабусі у Ніжині. Саме там 1911 року сталася подія, яка вразила хлопчика і, можливо, вплинула на все його подальше життя: він побачив політ на аероплані одного з перших вітчизняних авіаторів, одесита Сергія Уточкіна. 1916 року мати Сергійка вдруге вийшла заміж за Григорія Баланіна, і хлопцеві за наставника став відомий інженер (який отримав освіту у Німеччині та в Київському політехнічному інституті), керівник одеського підприємства, згодом – професор. Саме вітчим записав Сергія до модельного гуртка портового клубу, де хлопчина загорівся мрією побудувати планер.

Восени 1924-го Сергій Корольов теж став студентом Київської політехніки. У закладі планували розпочати підготовку авіаційних інженерів, але це відділення відкрито так і не вдалося. Щоб отримати омріяну спеціальність – літакобудування – довелося продовжувати навчання у московському Вищому технічному училищі. Саме там відбулася ще одна доленосна зустріч: талановитого студента Сергія Корольова і викладача Андрія Туполева, який погодився стати науковим керівником його дипломної роботи – проекту двомісного літака власної конструкції.

Без відриву від основного навчання Корольов закінчив школу планеристів та пілотів-майстрів тривалого польоту. Восени 1929 року сам підняв свій планер у небо. Проте один з перших самостійних вильотів міг стати для Корольова останнім. Під час посадки планер врізався у схил. Від удару пілота викинуло з кабіни, і це його і врятувало. Відбувся синцями, а могло бути значно гірше. Доля його вберегла.

Сергій готувався і далі літати та особисто виконувати фігури вищого пілотажу, але, певно, на нього чекав інший професійний шлях. Перед польотом він захворів на тиф, який в ті роки забрав життя мільйонів його співвітчизників. Хлопець вижив, але тиф спричинив ускладнення: він ледве не оглух. Консиліум лікарів на поліг на трепанації черепа, а після неї у січні 1931 року у Корольова діагностували інвалідність.

Попри це, 26-річного Сергія призначили заступником начальника Реактивного науково-дослідного інституту (НДІ). З шефом відносини не склались. Той сигналізував у відповідні інстанції про несвоечасні, а відтак – шкідливі ініціативи свого зама. Корольова звільнили з військової служби та керівної посади і понизили до старшого інженера.

Почалися роки Великого терору. В той період у СРСР позбавили волі близько 3 мільйонів 200 тисяч людей,

Фото надала авторка статті

а до страти засудили понад 600 тисяч громадян. 1937-го пройшла чистка серед командного складу Червоної Армії. Звинуватили у шпигунстві та заарештували й маршала Михайла Тухачевського, який відповідав за розробку нової військової техніки. Невдовзі його, а також куратора Реактивного НДІ, начальника та його заступника, якого призначили на місце Корольова, розстріляли, а їхні сім'ї – репресували. Корольова теж заарештували за звинуваченням у шкідництві, на допитах вченому-конструктору завдали струс мозку та зламали обидві щелепи, але оскільки він уже не входив до керівного складу, йому замінили розстріл 10 роками виправно-трудових таборів з конфіскацією майна. Проста кадрова перестановка знову врятувала йому життя.

В'язень Корольов відбував свій термін за статтями «участь у терористичній організації» і «підлив промисловості, транспорту, торгівлі, грошового обігу й кооперації». Після знущань у пересильних в'язницях Сергія етапом відправили на Колиму до золотоносної копальні Мальдяк. Щомісяця від непосильної праці, виснаження та холоду там помирили 200-250 людей. Смерть чекала і на талановитого дослідника, який навіть у тих жахливих умовах не припиняв мріяти про космос і робив розрахунки радіокерованої ракети прямо на стіні бараку.

Напевно, саме в ті часи улюбленою для Сергія стала ця українська пісня:

*Дивлюсь я на небо — та й думку гадаю:
Чому я не сокіл, чому не літаю?*

Чому мені, Боже, ти крила не дав?

Я б землю покинув і в небо злітав...

Корольов швидко згасав. «Як тільки нахилися — падаю. Розпух язик, ясна кривавили, зуби повипадали від цинги», — згадував він. Невдовзі 30-річний здоровань і справжній козак перетворився на доходягу, який не дожив би до наступної весни. Однак до табору прибув новий «зек» — знайомий Сергія,

колишній директор авіазаводу, майстер спорту з боксу Михайло Усачов. Завдяки своїй величезній фізичній силі він швидко став авторитетом серед в'язнів. Спочатку він змусив злодіїв-законників виділяти Корольову частину пайка, а потім добився, аби його перевели до табірної лазарету. Сергій вижив іще раз.

Після численних клопотань відомих авіаторів та рідних Корольова викликали до Москви на перегляд справи. Табірне керівництво відправило його на пароплав, але по дорозі вантажівка зламалася. У 40-градусний мороз, хитаючись від голоду, вчений ішов до Магадана пішки. Знесиленний упав, не вистачало сил піднятися... Раптом відчув запах свіжого хліба. Розплющив очі. Поруч із ним дійсно лежала буханка. Хтось знову його врятував.

У Магадані, попри наполегливі прохання, на рейс Корольова не брали. Він спізнився, етап був уже сформований, вільних місць не лишилося. Сергій — у розпачі, адже наступний пароплав мав бути через 6 місяців. Це означало ще пів року в пеклі. Тільки через 4 дні він дізнався, що судно «Індігірка», на якому мав плисти, потрапило у шторм в Охотському морі. За наказом охорони в'язнів не випустили з трюмів. Загибло понад 700 людей. Не врятувався жоден. Корольову пощастило, доля знову його вберегла.

Внаслідок нового слідства і перегляду справи Корольов отримує замість 10 років — 8 на будівництві Воркутинської залізниці. Це та ж невідворотна, хоч і відкладена у часі, смерть. Сергій перебуває на межі повного фізичного виснаження. На цей раз на допомогу непересічному інженеру приходять науковий керівник його дипломного проекту, славетний авіаконструктор, на той час — теж «зек», Андрій Туполєв. Із початком II Світової війни країні були терміново потрібні вчені-літакобудівники й ракетники. Колишній науковий керівник наполіг, щоби

відбування покарання Сергію замінили безкоштовною працею поруч із озброєною охороною в «зеківському» конструкторському бюро. Корольова знову було врятовано.

У роки війни разом із іншим талановитим конструктором, розробником ракетних двигунів Валентином Глушком, Сергій працює над прискорювачами до бойових літаків, які дозволяють скоротити літні смуги для навантажених бомбардувальників. Корольов сам випробовує прискорювач у повітрі. Під час одного такого польоту двигун, що вибухнув, засліпив його. Деякий час конструктор нічого не бачив.

Звільнитися з в'язниці НКВС (Народний комісаріат внутрішніх справ; рос. — Народный комиссариат внутренних дел — НКВД). Корольову допомагає випадковість. Наприкінці війни Верховний головнокомандувач дякує Глушку за роботу і пропонує подати список осіб, яких варто представити до урядових нагород. Було очевидно, що їм скоро дадуть свободу. Глушко склав перелік 75 людей, на першому місці якого був Сергій. Нарешті він опинився на волі, а попереду на нього чекало багато звершень.

Конструкторське бюро Корольова отримує завдання за завданням. Одне з них — створення ракет для підводних човнів. У ті дні він пише додому: «Напевно, твої добрі молитви, моя рідна світла дівчинко, захистили нас сьогодні посеред моря. Я якось по-своєму, навіть з деякою ніжністю, думаю про наш човен. Так слухняно і добре він відповідає на всі задумані ідеї...».

Далі у 50-ті та у першій половині 60-х років він створить геофізичні та балістичні ракети, зокрема й першу у світі міжконтинентальну; цілу родину ракет-носіїв, перший в історії штучний супутник Землі, автоматичні міжпланетні станції та космічні апарати. Під керівництвом академіка Корольова запустять перший космічний корабель, пілотований людиною, та багатомісний космічний корабель з екіпажем на борту, уперше в історії космонавт вийде з корабля у відкритий космічний простір.

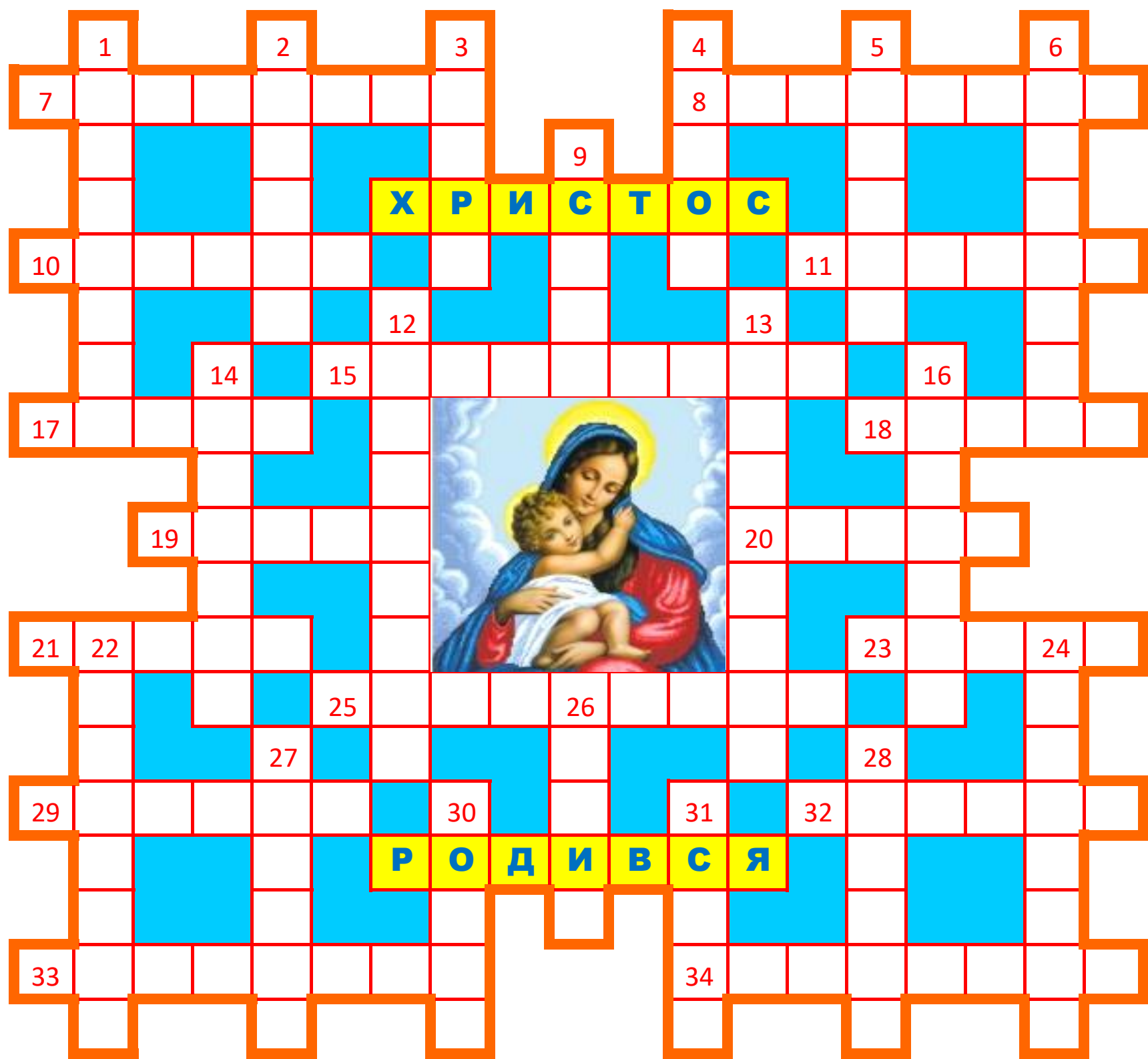
Такі тріумфи у галузі ракетобудування й космонавтики відбувалися в умовах американсько-радянських перегонів. Коли президент Джон Кеннеді запитав німецького конструктора Вернера фон Брауна, що керував у США аналогічним проектом, «чому СРСР випередив нас у ракетно-космічній техніці?», той відповів: «У нас не було свого Корольова».

У біографії цієї легендарної людини, основоположника практичної космонавтики, який перекинув місток із Землі у космос і відкрив людству дорогу до зірок, вражає те, як часто його життя висіло на волосині, а сміливі задуми були на межі зриву — і скільки разів якась незрима непереможна сила його підтримувала. Щоразу хтось знову і знову його рятував, звільняв, обороняв, допомагав.

Коли наш земляк запустив ракету з першим українським космонавтом Павлом Поповичем, той заспівав із космосу для головного конструктора його улюблену пісню. На Землі в Центрі керування польотами йому підспівував Сергій Корольов: «Дивлюсь я на небо...». ■

Тетяна ПУГАЧОВА

КРОСВОРД

По горизонталі:

7. «Вірую! І в Духа Святого, Господа животворного, що від Отця походить. Що Йому з Отцем і Сином однаковий поклін і однакова слава, що говорив через...» — «Вірую». 8. «Прилетіли ...» — колядка. 10. «Пісні співаймо согласно, мило. І торжествуймо всі купно, щиро; «Слава во ..., а мир для нижніх! — весело світу гласімо» — з колядки «Возвеселімся всі разом нині». 11. «Далеко край неба запалала зірка, і ... тайна відкрилася світу» — з колядки «Далеко край неба запалала зірка». 15. «Бо пізнали що ..., із Марії воплощений, чистої, чистої Дівичі» — з колядки «Вселенная, веселіся!». 17. «Та зіронька радість сповіщає, то в ясельцях на сінечку ... Ісусик спочиває» — з колядки «Що то за зірка». 18. Мати Ісуса Христа. 19. Подяка колядникам, щедрівникам від господарів за їхні вітання. 20. «Скільки є ... в очах дитячих, радість переповнює серця. Хай Ісус розбудить душі сплячі, і зігріє всіх його зоря!» — з пісні Ірини Федішин «Коляда». 21. «Тож спішім у Вифлеєм, де у ... Божий Син народився з Діви Марії, Непорочної Лелії. На спасення нам» — з колядки «Ангел Божий із небес». 23. «По всьому світу ... новина» — колядка. 25. «Я ... пастушок, маю куций козушок. На дудочку граю, людей звеселяю. З новим роком вас вітаю!» — з «Віншівок-мініатюр». 29. «А чесніша херувимів, благодатна, ..., щоб сповнити приказ з Риму, в Вифлеєм поступає» — з колядки «Добрий вечір». 32. «Тремтять, напевно ... і падає зірковий дощ... Повір у справжні чудеса, цю ніч нічим не потривож...» — з пісні Івана Герика «Різдвяна ніч». 33. «Казав воїнам повсюди шукати, в пень ... дволітні стинати. Йосиф-старець Марію забирає і до Єгипту

з Христом утікає» — з колядки «Нова радість світу ся з'явила». 34. «Я в тобі надію, Сину мій, лелію: „Де сам будеш, мене візьмеш, ти мій“...» — з колядки «Дивна новина».

По вертикалі:

1. «Во Вифлеємі весела новина: ... Діва породила Сина. Христос родився...» — з колядки «Небо і земля нині торжествують». 2. «Свічку різдвяну запалимо, Боже світло принесімо. В ... хатині хай сіяє, і усіх нас зігрівач!» — з пісні Ірини Федішин «Україна колядує». 3. «За вікном хуртовина, а у хаті тепло. За столом вся родина, бо на ... Різдво» — з пісні Ірини Федішин «Різдвяна хуртовина». 4. «... нині прославім» — колядка. 5. Веселе різдвяне дійство з піснями-колядками, жартами, короткими виставами. 6. «І раптом все щезло... Один у кімнаті, за вікнами осені барви ...» — з пісні Вадима Кришенка та Володимира Кузнецова «Новорічний сон». 9. «Спи, ..., спи» — колядка. 12. «Несу молитву й дідуха, дванадцять пісних страв і Вифлеємську зіроньку, щоб рік ...» — з пісні Богдана Кучера «Щасливого Різдва». 13. «Поспішіть же до Дитятка та дайте Му дари. А від нас поклін ... зложіть Му зізда-рі!» — з колядки «Тріє царів». 14. Покровитель дітей, мандрівників, пекарів, моряків. 16. «Нова ... стала» — колядка. 22. «Ангели ся позлітали, пастушки поприбігали весело ... — Христа вітають!» — з колядки «В місті Вифлеємі». 24. «В ... тілі Божий Син прийшов нині в Вифлеєм, щоб спасти цілий світ» — з колядки «Тиха ніч, свята ніч!». 26. «Старий рік минає! Старий рік минає, ... наступає, ... наступає!» — з колядки «Старий рік минає». 27. «Клади ... з ярої пшениці, ой дай Боже! Клади ... з ярої пшениці, ой дай Боже!» — з колядки

«Пане господарю, вставай з постелі». 28. «Ой спасибі, Сину, за твою ..., щедрий вечір! Вам добрий вечір! Ой дай мені, Сину, райські ключі, щедрий вечір! Вам добрий вечір! Та й одімкнуті рай і пекло, щедрий вечір! Вам добрий вечір!» — з колядки «Та як сів Христос та вечеряти». 30. « — Ой устань, устань, господареньку! Щедрий вечір, Святий вечір! У вас на дворі ... радість. Щедрий вечір, Святий вечір!» — з колядки «Зашебетала, гей, ластівонька». 31. «Я щедрівочку свою добрим людям роздаю. Ви її усім співайте, ... радість засівай-те» — з щедрівки.

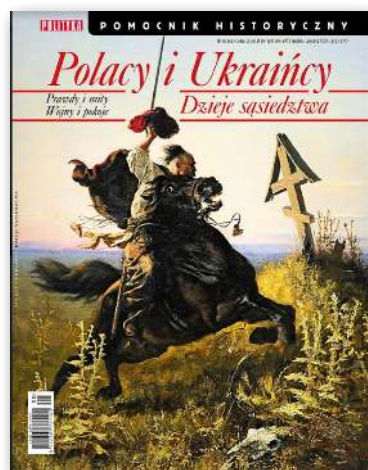
Склав Анатолій Лозовий, м. Шпола

Відповіді:

По вертикалі: 1. «Пречиста ...». 2. «... кожний ...». 3. «... дворі ...». 4. «Разом ...». 5. Вертеп. 6. «... строкаті ...». 9. «... Ісусе ...». 12. «... коля-дую ...». 13. «... низенький ...». 14. Миколай. 16. «... радість ...». 22. «... співають ...». 24. «... людяк ...». 26. «... новий ...». 27. «... калячі ...». 28. «... вечерю ...». 30. «... Божая ...». 31. «... всьому ...».

По горизонталі: 7. «... продовж ...». 8. «... ангелів ...». 10. «... вишніх ...». 11. «... велика ...». 15. «... рождіння ...». 17. «... малий ...». 18. Марія. 19. Діти. 20. «... надії ...». 21. «... яслях ...». 23. «... стала ...». 25. «... малячий ...». 29. «... святая ...». 32. «... небеса ...». 33. «... отрочата ...». 34. «... Діва ...».

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Pomocnik Historyczny «Polityki», «**Polacy i Ukraińcy. Dzieje sąsiedztwa. Prawdy i mity, wojny i pokoje**», № 8/2021.

Крізь століття сусідства

Тижневик «Політика» нещодавно випустив додаток «Поляки та українці. Історія сусідства. Правди та міфи. Війни та перемир'я». Понад 120-сторінкове видання містить тексти польських та українських істориків, публіцистів та журналістів.

У вступному слові редактори Єжи Бачинський та Лешек Бендковський стверджують, що розвиток новітньої національної ідентичності поляків та українців призвів до конфлікту, і в результаті — підміни фактів на міфи й упередження. Це триває донині, тож публікація має на меті впорядкувати ці знання. Редактори відзначають: «Розповідаючи історію польсько-українського сусідства, ми спробували при нагоді приблизити польським читачам маловідомі долі українців, які практично до кінця XX століття були позбавлені власної, соборної і закоріненої надовше державності. Такого не траплялося із багатьма меншими слов'янськими народами».

Додаток розпочинає стаття «Пролог — ляхи та козаки». Це своєрідне введення у тему, у якому автор Рафал Стобецький характеризує основні стереотипні фігури польсько-українського сприйняття. У тексті він пояснює, як на це вплинуло почуття власності щодо однієї географічно-культурної території, як воно породжувало згадані міфи та стереотипи. Далі читач отримує інформацію про часи Козаччини, перші спроби польсько-українського примирення й укладання добрих відносин, державницькі устремління обох націй та пов'язаний із цим «курс на зіткнення»: «У момент спалаху Великої війни в серпні 1914 року еліти обох народів, позбавлених державності, побачили шанс на покращення свого становища. Візії двох національних територій були, однак, конкурентними, що неunikнено вело до конфлікту», — відзначає у статті «Між Варшавою, Києвом та Москвою» Іван Пісулінський.

Своєю чергою, текст «Між Гітлером та Сталіним» Григорія Грицюка розповідає про подальше зростання цієї напруги. Один із її найтрагічніших моментів — Волинську трагедію — описує спеціаліст у цій тематиці Гжегож Мотика. Також видання презентує статтю, присвячену єврейським жертвам нацистської окупації. Автор цього матеріалу Даміан-Кароль Марковський ставить, зокрема, запитання про те, чи допомога з боку християн могла бути активнішою, і чи можна було врятувати більше єврейських сусідів?

Ще один текст присвячений акції «Вісла» та іншим виселенням. Його авторка Магдалена Семчишин пригадує контекст депортацій — також і в Радянську Україну, репресії, концтабір у Явожні, долю українців на «ziemiach odzyskanych», асиміляцію та реабілітацію. Семчишин пише також про те, що акція «Вісла» була прикладом застосування безправного «принципу колективної відповідальності». Разом із тим, вона стверджує, що нині серед польських та українських істориків ця подія не викликає таких суперечок, як дії українських націоналістів чи Волинська трагедія. Проте думки все-таки розходяться: «Можемо говорити про зіткнення в Польщі різних оцінок операції 1947 року. Попри те, що переважає засудження депортації як комуністичного злочину та етнічної чистки, з'являються й голоси на її захист. Цікаво, що вони наводять аргументи, які колись висували комуністи», — говорить у підсумках статті Магдалена Семчишин.

Історичну і водночас дуже «гарячу» тематику продовжує Андрій Портнов у статті «Про Бандеру — спокійно». У вступі автор зауважує, що герой його тексту — це нині одна із найбільш впізнаних постатей української історії, яка серед поляків, німців чи самих українців сприймається переважно у суто емоційній площині. Така ситуація, на думку Андрія Портнова, — це найкраща ілюстрація розходжень між історією та міфом.

У видання потрапив також цікавий текст про письменницькі феномени в обох державах — Василя Стуса та Марекла Гласка («Два жителі з одного табору»). Варто також ознайомитися із матеріалами, присвяченими спадщині і значенню Єжи Гедройця, Івана Лисяка-Рудницького, Яцека Куроня та Богдана Осадчука.

Із матеріалів, які описують ближчу до наших часів дійсність, цікавий репортаж з нагоди 30-ліття незалежності України пропонує Павел Решка («Альбом незалежності»). Роман Кабачій написав статтю про образ поляків у сучасній Україні («Близько, щораз ближче»), а Іза Хруслінська — про імідж українців у Польщі («За Бугом, за рогом»). Цікаво, що серед ілюстрацій до цього матеріалу є титульна сторінка «Нашого слова». Тут варто згадати, що весь графічний бік видання дуже привабливий і насичений численними фотографіями, картами та передруками картин.

Допомагала у створенні концепції та підборі авторів письменниці, журналістки Олександра Іванюк.

15 головних тем доповнюють кілька десятків коротших статей, у яких автори говорять про Богдана Хмельницького, порівнюють фільми «Тарас Бульба» та «Вогнем і мечем», пишуть про Симона Петлюру й аналізують Ризький договір, представляють лемків та бойків, розповідають про діалог, кримських татар, Євромайдан, конфесійну мозаїку, українську міграцію у Польщі, обговорюють цікаві книжки тощо. Хоч упорядники підкреслюють, що видання має допомогти польській аудиторії розібратися у складному спільному минулому та сучасності, наші читачі у такому тематичному багатстві також повинні знайти щось цікаве для себе. Для читачкої перерви під час різдвяних святкувань точно підходить додаток «Політики», який можна знайти у пунктах продажу преси. ■

Григорій СПОДАРИК

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Іван Киризюк (1949-2021)

Іван Киризюк народився 10 жовтня 1949 року у селі Крив'ятичі на Північному Подляшші, помер 21 грудня 2021 року в Більську-Підляському.

Був відомим українським поетом, суспільно-культурним діячем, співзасновником Українського суспільно-культурного (УСКТ) на Північному Подляшші, Союзу українців Подляшшя (СУП), членом редакційної ради щорічника «Український літературний провулок» та редколегії часопису СУП «Над Бугом і Нарвою». Із 2004 року належав до Національної спілки письменників України (НСПУ).

Іван Киризюк дебютував 1971 року україномовною поезією в білоруській «Ніві» (Білосток). Друкувався у «Нашому слові», «Нашій культурі», «Українських календарях», «Українських альманахах» та «Українському літературному провулку». Спільно з краєзнавцем Іваном Ігнатюком видавав позацензурний літературний журнал «Наш голос» (1983-1988). У 80-х роках був співзасновником неформального поетичного об'єднання «Підляшшя». Є автором збірок: «Моя батьківщина Підляшшя» (Більськ, 1982), «Пісні моєї сторони» (Більськ, 1985), «Мої Батьківщині» (Варшава, 1986), «На дорозі із криниці» (Львів, 1995), «Весна з русалками» (Більськ, 1995), «Смак ягоди ожини» (Більськ, 1999).

Його вірші виходили на сторінках видань: «Белаже» (Білосток), «Світовид» (Нью-Йорк-Київ), «Лемківщина» (США), «Дукля» (Словаччина), «Дзвін» (Україна). Два роки (1972-1973) працював у Балигороді на Лемківщині та у Затварниці над Сяном, що на Бойківщині, де керував будівельними роботами підприємства з осередком в Устриках. Там він побачив спустошений краєвид після насильного виселення у 1947 році українців з рідних земель під час акції «Вісла».

У 1998-2002 роках Іван Киризюк працював заступником бургомістра Більська-Підляського. Був співорганізатором навчання української мови на Північному Подляшші та у школах

Більська. Жив та працював в Більську-Підляському, після виходу на пенсію багато часу проводив у батьківській оселі в Крив'ятичах.

МОВА

*Мово моя,
Мово домашня,
Предками наговорена,
Проста і звична
Від колись щира,
Богу словом
«Вірую»... співана.
Мово Підляшшя,
Мово рідного села,
Ти нас
До Києва завела!
Мово рідна, материнська,
Мово моя —
Українська!*

Вічна та блаженна йому пам'яті!

Іван ЗЛАТОКУДР — член вроцлавського відділу Спілки польських літераторів
Міля ЛУЧАК — членкиня НСПУ
Володислав ГРАБАН — лемківський поет, член НСПУ
Тадей КАРАБОВИЧ — член НСПУ та люблінського відділу Спілки польських літераторів, головний редактор щорічника «Український літературний провулок»
Юрій ГАВРИЛЮК — член НСПУ, головний редактор часопису Об'єднання українців Підляшшя «Над Бугом і Нарвою»
Женя ЖАБІНСЬКА — членкиня НСПУ
Віктор ЯРУЧИК — завідувач кафедри української літератури Волинського національного університету імені Лесі Українки в Луцьку
Іван НЕМЧЕНКО — доцент кафедри української літератури факультету української філології та журналістики Херсонського державного університету

«Тепер буде танцювати на небі з ангеліками»

«Ми не можемо в це повірити... Дякуємо за Твоє добре серце, **Георгію Корольову**... Спочивай з миром». Так 22 грудня про смерть відомого танцюриста з України написали на фейсбук-сторінці ініціатори акції «Свята без тата».

Він помер у віці 34 років. У Польщі Жора Корольов здобув популярність завдяки участі у танцювальному телешоу «Танці з зірками» («Taniec z gwiazdami»). Протягом останніх вісімнадцяти років періодично знімався у польських серіалах і рекламі. Його можна було побачити у програмі «Jak oni śpiewają», фільмі «Kochaj i dance», у серіалах «Niania», «Egzamin z życia», «Pierwsza miłość» та «Ojciec Mateusz». Свого часу Жора Корольов був найбільш упізнаваним українцем у Польщі — поруч із телезіркою Веронікою Марчук.

Про дитинство і сім'ю Жори відомо небагато. Народився він 1987 року в Одесі. З дитинства хлопчика приваб-

лювали танці. У 15-річному віці Жора переїхав до Німеччини, пожив там 5 років і перебрався до Польщі. Тут йому вдалося побудувати успішну кар'єру танцюриста і актора. Відомо, що Корольов мав вищий міжнародний «S» клас з латиноамериканських і стандартних танців. Попри те, що в останні роки він пробував себе ще й у вокалі, танець був присутній у його житті постійно — зокрема, він вів заняття як хореограф. Не відмовлявся й від участі у благодійних акціях. Так, Корольов представляв Україну під час благодійного матчу з Польщею у 2012 році на Національному стадіоні в Варшаві, що відбувався перед футбольним турніром «Євро-2012».

Жора підтримував також збори коштів у межах благодійної акції «Свята без тата» — за ці гроші волонтери купують подарунки для дітей, батьки яких загинули на війні на Сході України. Упродовж двох останніх років серед різноманітних лотів на аукціоні було заняття з Корольовим.

«Я дуже радий, що могу знову взяти участь в акції „Свята без тата“», — заохочував приєднатися до ініціативи український хореограф. Як читаємо в одному з коментарів під постом про смерть Жори Корольова — тепер він «буде танцювати на небі з ангеліками».

Павло ЛОЗА

Фото з фейсбук-сторінки Жори Корольова

Минулорічна 30-та річниця незалежності України стала темою номера цього річного «Українського альманаху». Наші читачі зможуть дізнатись про різні аспекти польсько-української співпраці протягом останніх 30-ти років, ознайомитись з оцінкою такої співпраці від самих учасників процесу.

Цьогорічний «Альманах» публікує тексти на теми, які мало знані або ж фактично не знані не лише для ширшого кола читачів, але й спеціалістів-істориків. Стаття львівського історика Андрія Павлишина відкриває чимало нового для читача про українську присутність у столиці Польського королівства наприкінці XIX – на початку XX століть, зокрема й про постать лікаря Зиновія Гутнікова.

Чим є українська ідентичність у Польщі та як її вибирають/зберігають? Відповіді та рефлексії на цю тему читач знайде у трьох текстах цього річного видання. І важливим є те, що ці тексти показують різний аспект даної теми: від сучасного Перемишля у розрізі представників різних поколінь, до Підляшшя, а далі й Варшави з представниками української меншини і нової української діаспори.

Пандемія COVID-19 у світі не відпускає та створює чергові загрози для сучасних Польщі і України. Про те, що це за загрози та які виникають проблеми через епідемію коронавірусу для двох країн, читач має можливість прочитати на сторінках нашого «Альманаху». Статті на цю тематику вміщують не лише інформаційну цінність, але й практичну, оскільки вказують на конкретні загрози і те, як варто їх уникати.

Ювілейним минулий рік був для щотижневика Об'єднання українців у Польщі «Наше слово», а в 2022 році Чоловічий хор «Журавлі» святкуватиме своє 50-річчя. «Альманах» розповідає про історію хору та його закулісся, а ще описує проблеми, здобутки, тематику «Нашого слова».

Через тему культури та літератури розкриваються критичні та болючі моменти. Переклад поезії – тонка та складна річ. Чи був добрим перекладачем творчості Ярослава Івашкевича Дмитро Павличко, прочитаємо у цікавому тексті дослідника Андрія Савенця. В «Альманасі» також є текст і про сучасний стан польсько-українського перекладознавства та літератури.

Ціна 1 примірника 30,00 зл. (висилка поштою – 8,00 злотих). Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»: TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03614 Warszawa, email: tyrsa@hotmail.pl, тел. +48 [22] 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:

TYRSA Sp. z o.o., Warszawa, Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029

чи поштовим переказом, з позначенням скільки примірників замовляється.

З великим смутком прийняли ми вістку,
що 21 грудня 2021 року відійшов у вічність

бл. п. ІВАН КИРИЗЮК

український поет
та громадсько-культурний діяч з Підляшшя.

Іван Киризиук народився 1949 року в селі Крив'ятичі в Більському повіті. У 1971 році дебютував українськомовними віршами.

Був одним із організаторів та лідерів українського відродження на Північному Підляшші, багатолітнім активістом Союзу українців Підляшшя.

У 1998-2002 роках – заступник бургомістра Більська-Підляського, з 2004 року – член Національної спілки письменників України.

За свою діяльність у 2008 році був відзначений державною нагородою України – орденом «За заслуги» III ступеня.

Вічна Йому пам'ять!

Висловлюємо глибоке співчуття
дружині Ірині, дітям Анні і Михайлу
та усій родині померлого.

Головна управа та Головна рада
Союзу українців Підляшшя,
редакція українського часопису Підляшшя
«Над Бугом і Нарвою»

Із сумом прийняли ми вістку, що у Львові, проживши
95 років, 25 грудня 2021 року відійшов до Бога

бл. п. ЄВГЕН ЛЮТИЙ

батько нашої редакторки
Ольги Михалюк

який у кращі часи відвідував нашу редакцію.

Пан Євген народився у Томашеві-Люблінському. Як прихильник патріотичних ідей, він у молодому віці став бійцем УПА на псевдо «Юнак» і приступив до визвольної боротьби за волю України. Після розбиття сотні під Белжем, 17-річним хлопцем потрапив до в'язниці. Завдяки старанням батьків, смертний вирок замінили на советські табори, у яких просидів 7 років. Лише після смерті Сталіна його звільнили.

Родину виселили в радянську Україну.

Виснажений від голоду і тяжкої праці, він повернувся до близьких в Україну. В результаті погроз був змушений прийняти советське громадянство. Створив сім'ю та до кінця життя проживав у Львові. Останніми роками батьком опікувалася родина сина.

Спочив біля дружини Анни на львівському кладовищі.

Вічна Йому пам'ять!

Осамітненим близьким:

доні Олі і синові Тарасу,

внукам Артурові, Олегові і Олі, правнукам –
висловлюємо наші щирі слова співчуття і підтримки.

Редакційний колектив «Нашого слова»

Передплата «Нашого слова» на 2022 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	104,00 зл	208,00 зл	416,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	118,00 зл	236,00 зл	472,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
95,00 євро	190,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
145,00 дол КАНАД.	290,00 дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
113,00 дол США	225,00 дол США

МАЛАНКА У ТШЕБ'ЯТОВІ!

Щиро сердечно запрошуємо всіх охочих до спільної забави! До танцю гратиме гурт «Хата Вуя Бена». Організатори гарантують теплі і холодні страви та веселу забаву до рання! Забава відбудеться 15 січня 2022 року о 20:00. Місце – домівка ОУП у Тшеб'ятові, вул. Śluzowa 21. Ціна квитків: 180/200 зл. Кількість місць обмежена! Детальніша інформація та резервація місць за телефонами: Богдан Патра +48 609 271 20, Дарко Війтів +48 691 926 596.

Організатори

Греко-католицька спільнота в Ельблонзі буде нову святиню.

З цією метою проводимо різні заходи, щоб зібрати кошти.

Від імені спільноти греко-католицької парафії Народження св. Івана Хрестителя в Ельблонзі парох о. митрат Андрій Сорока просить про вплати:

Parafia Grekokatolicka w Elblągu
ul. Poznańska 2a
Bank PeKaO S.A. I oddział w Elblągu
nr konta:
87 1240 1226 1111 0000 1404 5318

Шановні Читачі!

Надсилаючи оголошення, просимо подавати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.

Редакція «Наше слово»

Отцю Богданові Кішко –

щирі слова співчуття та підтримки
з приводу смерті батька

† Михайла Кішко

висловлюють
парафіяни Мокрого, Височан та Великополя

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczurba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostelewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://ukraincy.org.pl, http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2500 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

